



Oppilaitosturvallisuus Hj. Nortamon peruskou- lussa Karin kampuksen uusissa toimitiloissa

Milja Leino

2023 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

Oppilaitosturvallisuus Hj. Nortamon peruskoulussa Karin kampuksen uusissa toimitiloissa

Milja Leino
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2023

Milja Leino

Oppilaitosturvallisuus Hj. Nortamon peruskoulussa Karin kampuksen uusissa toimitiloissa

Vuosi

2023

Sivumäärä 41

Tämä opinnäytetyö käsittelee Raumalla toimivan Hj. Nortamon peruskoulun oppilaitosturvallisuutta Karin kampuksen uusissa toimitiloissa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda toimeksiantajalle kattava dokumentti siitä, millaisia turvallisuuteen liittyviä huolia koulun opettajilla on uusiin toimitiloihin siirtymisestä. Työn tavoitteena oli laatia kehitysehdotukset turvallisuuden parantamiseksi. Karin kampuksen uusiin tiloihin tulee siirtymään kaupungin useita eri toimijoita, mutta tämä opinnäytetyö käsittelee vain Hj. Nortamon peruskoulun osaa rakennuksesta.

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä hyödyntäen laadullisia menetelmiä. Työn teoreettinen viitekehys muodostui pitkälti oppilaitosturvallisuuteen liittyvästä kirjallisuudesta, internet-lähteistä, tutkintalautakuntien raporteista, artikkeleista sekä laeista. Tiedonkeruumenetelminä hyödynnettiin kyselyä ja haastattelua. Kyselyn avulla kartoitettiin Hj. Nortamon peruskoulun opettajien turvallisuuden tunnetta nykyisessä työympäristössä sekä sitä, millaisia ajatuksia heillä on uusiin toimitiloihin muuttamisesta. Haastattelua käytettiin kerätyn tiedon täydentämisessä sekä kehitysehdotusten laatimisen tukena. Kerätty aineisto analysoitiin dokumenttianalyysia ja teemoittelua hyödyntäen. Kerätyn aineiston ja teoreettisen viitekehysten pohjalta laadittiin kehitysehdotukset oppilaitosturvallisuuden parantamiseksi.

Kehittämistyön tuloksista kävi ilmi, että suurin osa Hj. Nortamon peruskoulun opettajista kokee nykyisen työympäristönsä turvalliseksi, mutta heillä on turvallisuuteen liittyviä huolia uusiin toimitiloihin muuttamisesta. Eniten turvattomuuden tunteita herättävät pelko ulkoisesta uhasta, koulurakennuksen ominaisuudet sekä tilojen haasteelliseksi koettu valvottavuus. Johdopäätöksenä todettiin, että oppilaitosturvallisuuden tilanne on suhteellisen hyvällä mallilla, mutta sitä voidaan parantaa mainituilla kehitysehdotuksilla, kuten laadukkaalla turvallisuus-suunnittelulla.

Asiasanat: fyysinen oppimisympäristö, oppilaitosturvallisuus, riskienhallinta

Milja Leino

School Safety and Security in Hj. Nortamo Secondary School at the New Premises of the Karin Campus

Year

2023

Pages

41

This thesis studies school safety and security in Hj. Nortamo secondary school on the new premises of the Karin kampus. The purpose of this thesis was to create a comprehensive document for the commissioner about the security-related worries the school teachers have about moving to the new premises. The objective was to draw up development proposals in order to improve school safety and security. Many services of the city of Rauma will be moving to the new premises of the kampus, but this thesis studies only the secondary schools part of the building.

The thesis was implemented as research development work while using methods of qualitative research. The theoretical framework of this thesis mainly consisted of literature about school safety and security, internet-sources, the reports of investigation commissions, articles and law. The data collection methods utilized were surveys and interviews. The survey was carried out to map the feeling of safety of the teachers working at Hj. Nortamo secondary school in their current work environment and to explore their thoughts about moving to the new premises. The interview complemented the gathered information and to endorsed defining of the development proposals. The gathered information was analyzed by documentary and thematic analyses. Based on the gathered material and theoretical framework, the development proposals for school safety and security were created.

The results of the development work showed that most of the teachers at Hj. Nortamo secondary school are content with the safety and security of their current work environment but have concerns about moving to the new premises. The biggest reasons for why they do not feel safe are the fear of external threat, characteristics of the school building and challenges in monitoring the premises. In conclusion, the safety and security of the school is in a reasonably good state, but with the said development proposals such as high-quality safety and security planning, they can be improved.

Keywords: physical learning environment, risk management, school safety and security

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Aiheen ja toimeksiantajan esittely	6
1.2	Kehittämistyön tavoitteet	8
2	Turvallisuus oppilaitoksissa	8
2.1	Fyysinen oppimisympäristö	13
2.2	Henkilöturvallisuus	14
2.3	Turvallisuuskulttuuri	15
2.4	Riskienhallinta	16
3	Kehittämistyön kulku	18
3.1	Tiedonkeruumenetelmät	20
3.1.1	Kysely	20
3.1.2	Haastattelu	22
3.2	Aineiston analysointi	23
4	Tulokset	25
5	Johtopäätökset ja kehittämissuositukset	27
5.1	Koulun ulkopuoliset henkilöt	28
5.2	Koulurakennuksen ominaisuudet	29
5.3	Oppilaiden valvonta ja valvontavastuut	31
6	Pohdinta ja yhteenveto	32
	Lähteet	34
	Kuviot	37
	Taulukot	37
	Liitteet	38

1 Johdanto

Oppilaitosten turvallisuus esiintyy aiheena nykypäivänä keskusteluissa yhä useammin ja useammin. Kuulemme jatkuvasti uutisointia maailmalla ja erityisesti Yhdysvalloissa tapahtuvista kouluampumisista. Jatkuvan uutisoinnin takia aihe pysyy myös koko ajan pinnalla keskusteluissa. Uutisointi on muuttanut myös ihmisten käsitystä oppilaitosturvallisuudesta. (Partanen 2016, 7; Niemi 2016, 3.) Valitettavasti Suomessakaan koulusurmilta ei olla täysin vältytty. Suomessa on tapahtunut yhteensä viisi koulusurmaa, joista kolme on tapahtunut 2000-luvun aikana. Suomen ensimmäinen koulusurma tapahtui Turussa Puolalanmäen lukiossa vuonna 1981. Kahdeksan vuotta myöhemmin Suomen ensimmäinen kouluampuminen tapahtui Raumalla Raumanmeren yläasteella vuonna 1989. (Lassfolk-Feodoroff 2019.) Jokelan koulukeskuksen kouluampumistapaus tapahtui vuonna 2007 ja alle vuoden päästä siitä Kauhajoella Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sattui samankaltainen kouluampumistapaus vuonna 2008 (Sisäasiainministeriö 2009, 2). Viimeisin koulusurma tapahtui vuonna 2019 Savon ammattiopistossa Kuopiossa (Pekkarinen 2021). Nämä tapaukset ovat vaikuttaneet siihen, että oppilaitosturvallisuutta on alettu käsittelemään uusista näkökulmista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 13). Kyseiset onnettomuudet käynnistivätkin Suomen viranomaisten taholta erilaisia toimenpiteitä, joilla vastaavia onnettomuuksia pyritään estämään (Sisäasiainministeriö 2009, 3). Tapahtumien pohjalta eri tutkintalautakunnat ja työryhmät ovat antaneet suosituksia oppilaitosturvallisuuden parantamiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 15-16). Kyseiset suositukset eivät kuitenkaan velvoita oppilaitoksia (Lindfors 2012, 13).

Viime vuosien aikana otsikoihin on noussut kasvussa oleva nuorten keskeinen väkivalta. Kuluksen kevään aikana kouluväkivallasta on uutisoitu täällä Suomessakin. Helmikuussa Helsingin Sanomat uutisoi, että tuoreen kyselyn mukaan Helsingissä yli puolet kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla työskentelevistä kertoo kohdanneensa työssään väkivaltaa tai uhkatilanteita viimeisen vuoden aikana (Palkoaho 2023). Uutisoinnista päätellen turvallisuuteen ja erityisesti oppilaitosturvallisuuteen on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota. On tärkeää, että vaikeita aiheita ei lakaista maton alle, vaan tapauksista keskitytään oppimaan, jotta vastaavaa ei enää tapahtuisi.

1.1 Aiheen ja toimeksiantajan esittely

Hj. Nortamon peruskoulu on toiminut erilaisissa väistötiloissa jo useamman vuoden ajan. Koulu oli aikaisemmalta nimeltään Uotilanrinteen peruskoulu ja koulu sijaitsi nimensä mukaisesti Raumalla Uotilan kaupunginosassa. Uotilanrinteen peruskoulusta koulutoiminta siirtyi väliaikaisesti väistötiloihin vuonna 2015 (Rauma - Koulujen kotisivut ja sähköinen oppimisympäristö 2023). Syynä muutolle olivat koulurakennuksen sisäilmaongelmat. Myöhemmin

koulurakennus on purettu. Vuonna 2015 koulu jatkoi toimintaansa Otan koulun (nykyinen Rauman Lyseon lukio) tiloissa. Otan koulu oli kuitenkin vain väliaikainen ratkaisu, sillä koulurakennusta remontoitiin lukion käyttöä varten. Vuonna 2016 koulun nimi muutettiin Hj. Nortamon peruskouluksi ja koulu muutti Aronahteen koulurakennuksen tiloihin. Aronahteen tiloissa koulu toimi kahden vuoden ajan. Kuitenkin myös Aronahteen tiloissa havaittiin sisäilmaongelmia, joiden takia Hj. Nortamon koululle oli taas etsittävä uudet toimitilat. (Hj. Nortamon peruskoulun opettaja 2023.) Kesällä 2018 valmistuivat tilaelementeistä rakennetut uudet koulutilat, joihin koulun toiminta siirtyi syksyllä 2018 (Lehtinen 2018). Kyseisissä väistötiloissa koulu on nyt siis viidennettä vuotta.

Jo useamman vuoden ajan Rauman kaupungin eri toimijoiden keskuudessa on käyty keskustelua siitä, että suunnitteilla on suuri kampusrakennus, jonka tiloihin muuttaisivat esimerkiksi musiikkiopisto, uimahalli ja muita toimijoita. Keväällä 2021 kyseisen kampusrakennuksen rakennustyöt aloitettiin ja hankkeen on määrä valmistua kesällä 2023 (Rauma 2023a). Kyseinen kampusrakennus (Kuvio 1) on suuri hankekokonaisuus, johon kuuluvat uimahalli, musiikkiopisto, liikuntahalli, Hj. Nortamon peruskoulu, nuorten kokoontumistila, kansalaisopisto ja siihen kuuluvat kuvataide- ja teatterikoulut (Rauma 2023b). Vielä tämän kehittämistyön aloitusvaiheessa aikataulu oli, että koulu- ja opistotoiminta kampuksella käynnistyy vuoden 2024 alussa. Aikatauluun tuli kuitenkin muutoksia kevään 2023 aikana ja muutto kampukselle tulee siirtymään elokuulle 2024 (Eskola 2023).



Kuvio 1: Karin kampus (Rauma 2023b)

Olen itse tehnyt jo useamman vuoden aikana erimittaisia opettajan sijaisuuksia Hj. Nortamon peruskoulussa ja samalla päässyt seuraamaan hyvinkin läheltä tätä parhaillaan käynnissä olevaa muutosprosessia. Syksyllä 2022 huomasin, että koulun opettajilla ja henkilökunnalla on joitakin mietityttäviä asioita kampukseen liittyen. Kiinnostuin aiheesta enemmän ja pääsin osallistumaan 13.12.2022 opettajille järjestetyille kampuksen työmaakerrokselle. Kierroksen

aikana ja sen jälkeen keskustelin useamman opettajan kanssa ja heidän puheestaan sain sellaisen käsityksen, että opettajilla on myös kampuksen turvallisuuteen liittyviä mietteitä. Itsekkin kiinnostuin turvallisuusnäkökulman kautta muutamista kampuksella tehdyistä rakennuspäätöksistä ja näin syntyikin idea tästä opinnäytetyöstä.

1.2 Kehittämistyön tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia sitä, millaisia turvallisuuteen liittyviä mietteitä Hj. Nortamon peruskoulun opettajilla on uuteen kampusrakennukseen muuttamisesta. Aihetta lähestytään oppilaitosta käyttävien henkilöiden näkökulmasta käyttäen pohjana erilaisia kirjallisuus- ja internetlähteitä, opettajille tehtyä kyselytutkimusta sekä koulun henkilökunnan, projektin toimeksiantajan edustajan ja koulun rehtorin haastattelua. Työn tavoitteena on saada toimeksiantajalle kattava dokumentti siitä, mitkä turvallisuusaiheiset asiat aiheuttavat huolta sekä laatia tämän perusteella kehitysehdotukset turvallisuuden parantamiseksi. Kyseinen dokumentti on tämä opinnäytetyön raportti. Samalla opinnäytetyössä selviää, millaiset elementit oppilaitoksissa lisäävät tai vähentävät turvallisuuden tunnetta. Tämän selvittäminen ei kuitenkaan ole varsinaisesti opinnäytetyön tarkoitus tai tavoite, vaan ennemminkin asia, jota sivutaan tutkimustuloksia käsiteltäessä.

Karin kampus itsessään on kokonaisuutena suuri ja Hj. Nortamon peruskoulu on vain yksi osa sitä. Siksi onkin oleellista, että kehittämistyön aihe rajataan selkeästi. Tämä opinnäytetyö perehtyy vain Hj. Nortamon peruskoulun osaan kampuksesta. Syyt tälle rajaukselle ovat, että jos tutkittavana alueena olisi koko kampus ja sen kaikki toimijat, tutkittavaa olisi tietysti paljon enemmän ja työmäärä ylittäisi opinnäytetyön laajuuden. Lisäksi Hj. Nortamon peruskoulu on itselleni entuudestaan tuttu koulu, joten itselleni on luontevinta tutkia opinnäytetyössä vain koulun osuutta kampuksesta.

2 Turvallisuus oppilaitoksissa

Kirjallisuuskatsaus on yleinen menetelmä, jonka avulla selvitetään, millaista informaatiota jostain aiheesta tai rajatulta alueelta on olemassa. Kirjallisuuskatsaus helpottaa opinnäytetyöaiheen kokonaisuuden ymmärtämistä, sillä sen avulla perehdytään siihen, millaisista näkökulmista ja millaisia menetelmiä hyödyntäen aihetta on aiemmin tutkittu. Kirjallisuuskatsauksessa selvitetään myös, onko tutkitussa tiedossa sellaisia aukkoja, joihin tutkimuksen aihe olisi syytä suunnata. (Kunnela 2022.)

Tämän työn aiheen kannalta tärkeimmän viitekehyksen loivat kirjat kuten Rikanderin Oppilaitosturvallisuus (2021), Kohti turvallisempaa oppilaitosta (Lindfors 2012) sekä Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen (Paasonen 2012). Lindforsin toimittama Kohti turvallisempaa oppilaitosta (2012) teos antoi paljon kattavaa tietoa ja sen vahvuus olikin teoksen monipuolisuus.

Kirjaan on koottu eri turvallisuusalan ammattilaisten kirjoittamia artikkeleita. Kirja käsittelee oppilaitosturvallisuutta eri näkökulmista ja näin ollen tarjoaa lukijalle kattavan tietoperustan aiheeseen. Kirjaan kuuluva Waitisen (2012) luonnehtima määritelmä oppilaitosturvallisuudesta oli tärkeässä osassa tämän opinnäytetyön alkuun saattamisessa.

Oppilaitosturvallisuus on aihe, josta löytyy internetistä paljon informaatiota. Suomessa tapahtuneiden kouluampumisien jälkeen esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sisäasiainministeriö ovat määränneet erilaisia työryhmiä perehtymään oppilaitosturvallisuuteen. Tapahtuneiden onnettomuuksien pohjalta työryhmät ovat listanneet suosituksia, joita kouluissa olisi hyvä huomioida, jotta vastaavia onnettomuuksia voitaisiin jatkossa ehkäistä paremmin. Sisäasiainministeriön työryhmän raportti (2009), Oppilaitosten turvallisuus sekä opetus- ja kulttuuriministeriön laatima raportti Oppilaitosrakennusten turvallisuus (2015) toimivat arvokkaina lähteinä tälle opinnäytetyölle. Vaikka syyt, joiden takia kyseiset raportit ovat laadittu ovat surullisia, on tärkeää perehtyä siihen, mitä voidaan jatkossa tehdä paremmin. Voimme oppia tapahtuneista onnettomuuksista ja sitä kautta ennaltaehkäistä ja varautua vastaaviin tilanteisiin paremmin. Muita tärkeitä lähteitä olivat muun muassa Martikaisen & Rannan (2020) Varautuva, ennakoiva oppilaitos ja korkeakoulu, standardi SFS-ISO 31000:2018 ja siihen liittyvä opas sekä Perusopetuslaki (628/1998).

Kirjoitustyön tukena ovat olleet kehittämistyön tekemisestä kertova Ojasalon, Moilasen & Ritakosken (2014) Kehittämistyön menetelmät- Uudenlaista osaamista liiketoimintaan sekä Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2009) Tutki ja kirjoita. Kyseiset kirjat ovat olleet hyödyllisiä itse kehittämistyön raportin työstämisessä.

Turvallinen oppimisympäristö on moniulotteinen termi, joka voidaan määritellä monella eri tavalla. Turvallinen oppimisympäristö voi tarkoittaa opetuksessa käytettävien välineiden ja tilojen turvallisuutta. Turvallinen oppimisympäristö voi myös tarkoittaa sitä, miten opetuksen järjestäjällä on velvollisuus huolehtia siitä, etteivät oppilaat joudu minkäänlaisen epäasiallisen toiminnan tai väkivallan kohteeksi oppilaitoksessa. Turvallisuutta voidaan tarkastella myös esimerkiksi riskien näkökulmasta. (Rikander 2021, 117.)

Koulun turvallisuusjohtaminen ei ole yksinkertainen tehtävä. Vaikka uudet ääri-ilmiöt ovat harvinaisia, on niihin silti varauduttava. Toisaalta uusien haasteiden keskellä on syytä muistaa, että samalla kun varaudutaan uusiin uhkiiin, niihin varautuminen ei saa viedä huomiota ja kaikkia voimavaroja pois muilta turvallisuuden osa-alueilta. (Ojala 2012, 79.)

Puhuttaessa oppilaitosturvallisuudesta moni ajattelee ensimmäisenä kouluampumisia tai muita väkivallantekoja. Eikä tämä olekaan ihme, sillä kuulemme lähes jatkuvasti uutisointia maailmalla tapahtuneista kouluampumisista. Julkisuudessa huomio kohdistuu usein epätoiminnallisiin ja harvinaisiin, mutta seurauksiltaan vakaviin onnettomuuksiin ja riskeihin. Tämä johtaa usein siihen, että ihmiset takertuvat enemmän onnettomuuksien ja riskien

pelottavuuteen ja seurauksiin kuin niiden todennäköisyyteen. (Paasonen 2012, 14.) Jotta voidaan puhua oppilaitosturvallisuudesta käsitteenä, on kuitenkin syytä muistaa, että oppilaitosturvallisuus on paljon muutakin kuin nämä kaikista radikaaleimmat onnettomuudet (Lindfors 2012, 13).

Kuten lähes kaikessa muussakin, myös koulun arjessa turvallisuus on se, mikä luo perustan kaikelle muulle toiminnalle (Virtanen 2016, 11, Waitinen 2012, 43 mukaan). Perusopetuslain (628/1998) 7 luvun 29 §:ssä todetaan, että jokaisella opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kyseinen säännös edellyttää, että opetukseen tarkoitettujen välineiden ja tilojen tulee olla turvallisia, ja että koulutuksen järjestäjien on huolehdittava siitä, että oppilaat eivät joudu väkivallan tai muun kiusaamisen uhriksi koulun toiminnassa. Oppilaat ja opiskelijat viettävät päivästäan ison osan oppilaitoksissa, minkä takia on tärkeää, että kyseinen oppilaitos tai oppimisympäristö tuntuu turvalliselta ja omia tarpeita vastaavalta. (Lindfors 2012, 13-15.)

Elinkeinoelämän keskusliitto (2023) on mallintanut yritysturvallisuutta pyöreään kuvioon aseteltuina osa-alueina (Kuvio 2). Kyseistä Elinkeinoelämän keskusliiton mallia voidaan kuitenkin muokata myös enemmän oppilaitosympäristöön sopivaksi. Waitinen (2012, 49) onkin muokannut kyseistä mallia niin, että sitä on helpompi soveltaa oppilaitoksiin (Taulukko 1). Kyseisen taulukon avulla Waitinen määrittelee termin oppilaitosturvallisuus. Tämän opinnäytetyön kannalta kyseisen taulukon tärkeimpiä oppilaitosturvallisuuden osa-alueita ovat työturvallisuus, henkilöturvallisuus, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus sekä rikosturvallisuus. Kuten EK:n mallissakin, myös oppilaitosturvallisuutta kuvaavassa mallinnuksessa on päällekkäisyyksiä, ja siitä syystä absoluuttisten rajojen vetäminen eri osa-alueiden välille on haastavaa (Waitinen 2012, 48). Esimerkiksi henkilöturvallisuus menee osittain päällekkäin työturvallisuuden, tietoturvalisuuden ja pelastusturvallisuuden kanssa, sillä ne kaikki liittyvät vahvasti toisiinsa (Rikander 2021, 49-50).



Kuvio 2: Yritysturvaluusmalli (Elinkeinoelämän keskusliitto 2023)

Waitisen (2012, 49) määritelmän mukaan oppilaitosturvallisuus voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin: työturvallisuus, oppilashuolto, henkilöturvallisuus, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus, rikosturvallisuus, tietoturvallisuus, oppilaitoksen toiminnan turvallisuus, ympäristöturvallisuus, pelastustoiminta, valmiussuunnittelu sekä koulun ulkopuolisen toiminnan turvallisuus. Taulukossa 1 näkyy kaikkien edellä mainittujen osa-alueiden määritelmät. Koska osa-alueissa on jonkin verran päällekkäisyyksiä, tässä opinnäytetyössä sivutaan suurinta osaa osa-alueiden sisällöstä. Tämän työn kannalta oleellisimpia osa-alueita käsitellään tarkemmin myöhemmissä kappaleissa.

EK:n yritysturvaluusmallissa (Kuvio 2) mainittu turvallisuusjohtaminen on oppilaitosympäristössä rehtorin tehtävä. Turvallisuusjohtaminen on sekä lakisääteisen että omaehtoisinkin turvallisuuden hallintaa, joka yhdistää menetelmiä, ihmisten johtamisen sekä toimintatapoja. Turvallisuusjohtamiselle tärkeää on jatkuva turvallisuuden ja terveyden edistäminen, oppilaitoksen toiminnan seuraaminen sekä aktiivinen turvallisuussuunnittelu. Laadukas turvallisuusjohtaminen vaatii aikaa ja sitoutumista, ja siksi onkin tärkeää, että oppilaitoksen johto on sitoutunut turvallisuusjohtamiseen. Näin ollen myös henkilöstöä on helpompi saada sitoutumaan aiheeseen. Riskien arviointi on tärkeä ja keskeinen osa turvallisuusjohtamista. (Waitinen 2012, 48.)

OPPILAITOSTURVALLISUUDEN OSA-ALUEET JA KESKEISIÄ SISÄLTÖJÄ

Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • varmistetaan koulun työntekijöiden turvallisuus ja terveys • ylläpidetään ja tarvittaessa parannetaan aktiivisesti henkilöstön työkykyä • runsaasti lainsäädäntöä • tavoitteet ja toiminta kootaan organisaation työsuojelun toimintaohjelmaan
Oppilashuolto	<ul style="list-style-type: none"> • edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista kasvua ja kehitystä • tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain • kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman avulla ennaltaehkäistään psyykkisiä ongelmia ja syrjäytymistä
Henkilö-turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • pyritään välttämään ihmisten aiheuttamia tahattomia ja tahallisia riskejä organisaation toiminnalle • oppilaiden turvallisuus, vierailijat, hälytysjärjestelmät, sijaiset, luottamuksenmenettelyt mm. lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen • koulun ulkopuolisen toiminnan turvallisuus (leirikoulut, retket, koulumatkat)
Kiinteistö- ja toimitila-turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • rakenteellinen turvallisuus (mm. aidat ja portit, lukitukset, murtosuojaus, turvallisuusrakenteen ja kiinteistötekniikka) • turvallisuusvalvonta (mm. tekninen valvonta, kulunvalvonta, rikosilmoitusjärjestelmät, vartiointi ja vahtimestaritoiminnat, iltatoiminta) • sisäilmaan, ilmanvaihtoon ja rakenteiden kosteuteen liittyvä seuranta, tarvittavat ilmoitukset ja toimenpiteet
Rikosturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • oppilaitoksen sisä- ja ulkopuolelta uhkaavan rikollisen toiminnan ennaltaehkäisy ja torjunta • suojattavia kohteita ovat henkilöstö, oppilaat, omaisuus, toiminta ja tiedot • yhteistoiminta viranomaisten kanssa, rikosriskien hallintakeinot ja toiminta rikostapauksissa • rakenteellinen turvallisuus ja turvallisuusvalvonta perustana
Tietoturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • tietojenkäsittelyn ja tiedonsiirron luottamuksellisuuden, eheyden ja saatavuuden ylläpito, varmistaminen ja kehittäminen • hallinnollinen ja tekninen tietoturvallisuus, tietoaineistoturvallisuus, salassa pidettävä tieto, tiedonsiirron suojaus, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuus, fyysinen turvallisuus, käyttötoiminnan turvallisuus • kaupungin tason tietoturvallisuusstrategia ja -ohjeistus
Oppilaitoksen toiminnan turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • opetustoiminnan turvallisuus (koneet, laitteet, työtilat, suojaimet, kemikaalit, sähkö, tuli, liikuntavälineet, piha-alueet, liikennöinti oppilaitoksen alueella) • koulun ulkopuolisen toiminnan turvallisuus (leirikoulut, retket, koulumatkat) • toiminnan häiriöttömyyden ja häiriöistä toipumisen varmistaminen • kriisisuunnitelma, jälkivahinkojen torjuntasuunnitelma • koulun järjestyssäännöt, ohjeet ja vastuu valvonnasta • yhteistyö työsuojelun kanssa
Ympäristö-turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • ekologinen kestävyys, ilman, vesistön ja maaperän suojeleminen • ympäristöodotusten ennakointi, meluntorjunta, jätehuolto, vaaralliset aineet • runsaasti lainsäädäntöä
Pelastus-toiminta	<ul style="list-style-type: none"> • pyritään hallitsemaan ennakolta onnettomuusriskejä (esim. tulipalot, vuodot, räjähdykset, päästöt, ympäristövahingot, rikokset) • omavalvonta • pelastussuunnittelu (poistumisturvallisuus, sisälle suojautuminen), rakenteellinen palontorjunta, tuhopolttojen ehkäisy, sammutuskalusto ja -järjestelmät, paloilmoinninlaitteistot, koulutukset, tulitöiden valvonta
Valmius-suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> • varmistetaan toiminnan jatkuminen normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa • varautuminen lähiseudun suuronnettomuuksiin ja luonnon aiheuttamiin ongelmiin • liityntä kunnan valmiussuunnitteluun • poikkeusoloissa OKM vastaa maan koulutusjärjestelmän ylläpidosta turvallisuus-tilanteiden edellyttämällä tavalla
Koulun ulkopuolisen toiminnan turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • henkilöstön ja oppilaiden turvallisuus (koulumatkat, opintoretket, leirikoulut, kansainvälinen toiminta) • ulkomailla otetaan huomioon kohdemaan lainsäädäntö, kulttuuri, kieli, uskonto, toimintaympäristö, matkustusturvallisuus, vakuutukset, tavoitettavuus

Taulukko 1: Oppilaitosturvallisuuden osa-alueet (Waitinen 2012, 49)

2.1 Fyysinen oppimisympäristö

Tässä luvussa perehdytään oppilaitoksen fyysisen oppimisympäristön turvallisuuteen. Puhuttaessa oppilaitoksesta konkreettisenä ympäristönä voidaan kuvailla Waitisen (2012, 49) määritelmän (Taulukko 1) mukaan kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden osa-aluetta. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus on laaja aihe ja yksi osa sitä on oppilaitoksen rakenteellinen turvallisuus. Oppilaitoksen rakenteellinen turvallisuus koostuu muun muassa porteista ja aidoista, lukituksesta ja muista murtosuojauksista sekä kiinteistöt teknisistä asioista. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen kuuluu myös turvallisuusvalvonta, kulunvalvonta sekä erilaiset vartiointi- ja rikosilmoitusjärjestelmät. Myös ilmanvaihtoon liittyvät asiat voidaan lukea osaksi kiinteistö- ja toimitilaturvallisuutta.

Fyysisen oppimisympäristön, eli tässä tapauksessa oppilaitoksen, turvallisuuden ensisijainen lähtökohta on, että oppilaitosympäristö on rakennettu mahdollisimman turvallisesti ja terveyttä tukevaksi (Rikander 2021, 119). Usein rakenteellista turvallisuutta tarkastellaan perinteisesti paloturvallisuuden näkökulmasta. On kuitenkin syytä muistaa, että rakenteellisella turvallisuudella on vaikutuksia myös esimerkiksi tapaturmien ehkäisyyn, opetuksen turvallisuuden sekä koulun rakenteiden vahingoittumisen ehkäisemiseen. Koulun turvallisuutta on aina tarkasteltava eri näkökulmista. Kun turvallisuutta tarkastellaan oppilaitoksen näkökulmasta, painotetaan usein arkista toimintaa. Kuitenkin esimerkiksi liikunta- ja toimintaesteisten henkilöiden tai vaikkapa pienten lapsien vaatimukset turvallisuudelle ovat hieman erilaiset. Liikuntaesteisille henkilöille esimerkiksi esteettömyys ja tilojen saavutettavuus lisäävät turvallisuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 13.) Tämän kaltaiset asiat onkin syytä ottaa huomioon jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa (Martikainen 2015, 54).

Myös monet muut tahot asettavat vaatimuksia fyysisen oppimisympäristön turvallisuudelle. Esimerkiksi työturvallisuuslaki (378/2002) nostaa esiin turvallisen työympäristön merkityksen, kun taas pelastuslaki (379/2011) vaatii palotilanteiden henkilöturvallisuutta (Martikainen 2015, 53.) Palotilanteiden henkilöturvallisuuteen vaikuttavat esimerkiksi poistumisreitit, paloastointi, savunpoistolaitteisto, palon havaitsemiseen ja siitä ilmoittamiseen liittyvät laitteet sekä pelastus- ja hyökkäysteiden toimivuus. Poliisin toiminnalle tärkeitä rakenteellisen turvallisuuden ominaisuuksia ovat kuulutusjärjestelmä, tilojen merkinnät ja lukitseminen sekä näkösuojat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 13.) Suomessa rakennusten rakenteellinen paloturvallisuus määritellään rakentamismääräyskokoelmassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö, opetushallitus sekä terveysministeriö ovat julkaisseet turvallisuus-, rakentamis- ja tilaohjeita, jotka perehtyvät erityiskysymyksiin liittyen oppilaitosten turvallisuuteen. (Martikainen 2015, 54.) Suomessa valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) velvoittaa kouluja, oppilaitoksia sekä muita vastaaviin opetuksessa käytettäviin tiloihin laatimaan pelastussuunnitelman. Pelastuslain (379/2011) mukaan suunnitelman on pidettävä sisällään tiedon siitä, miten riskien ja vaarojen arviointi on toteutettu ja minkälaisiin johtopäätöksiin on päädytty. Lain

mukaan suunnitelmassa tulee olla selostus siitä, minkälaisia turvallisuusjärjestelyitä rakennuksessa on tehty sekä turvallisuusohjeet myös eri onnettomuus- ja vaaratilanteita varten. Lisäksi pelastussuunnitelmasta on lain mukaan löydyttävä myös ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ohjeet omatoimiseen varautumiseen. Mikäli samassa rakennuksessa toimii monia toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan on laadittava pelastussuunnitelma yhteistyössä kyseisten toiminnanharjoittajien kanssa.

Fyysisen oppimisympäristön ominaisuuksista, ja niiden turvallisuudesta puhuttaessa on hyvä mainita, että oppilaitosrakennusten suunnittelussa on nykypäivänä nähtävissä selkeä muutos. Käsitys oppimisesta ja koulusta on nykypäivänä hieman erilainen kuin aiemmin. Tämä aiheuttaa uusia vaatimuksia esimerkiksi koulujen tilasuunnittelulle, opiskeluympäristölle sekä rakennusten kunnossapidolle. Perinteinen luokkahuonetila, jossa opiskelu tapahtuu aina opettajan johdolla, ei ole enää koulun keskeisin tila. Tämä perinteinen malli tulee astumaan syrjään avoimen opiskeluympäristön ja sähköisten oppimislustojen tieltä. Vaikka oppilaitoksen tilankäytössä nykyään ilmenevä joustavuus, läpinäkyvyys ja avoimuus saattavatkin tukea oppimista, aiheuttavat nämä ominaisuudet väkisinkin toiminnallisia riskejä, joihin on syytä varautua. Esimerkkejä tällaisista riskeistä ovat muun muassa henkilöiden vapaa liikkuminen rakennuksen sisällä ja se, että avoimet tilat mahdollistavat helpon vahingonteon. Suotuisa tilanne, motivoitunut tekijä sekä riittämätön valvonta muodostavat olosuhteet vahingontekoon tai jopa rikokseen. Avoimien oppimisympäristöjen suunnittelussa onkin käytettävä erityistä huolellisuutta, jotta tilat olisivat turvallisia myös hätätilanteissa. (Fentress 2020; Sisäasiainministeriö 2009, 19.)

2.2 Henkilöturvallisuus

Henkilöturvallisuus on termi, joka saatetaan määritellä eri aihe yhteyksissä eri tavoilla. Elinkeinoelämän keskusliitto (2023) määrittelee henkilöturvallisuuden keskeiseksi osaksi organisaation turvallisuutta. EK:n mukaan henkilöturvallisuus toteutuu, kun ihmisten turvallisuus ja toimintakyky saadaan varmistettua suojaamalla heitä rikoksilta ja onnettomuuksilta.

Oppilaitosturvallisuuden määritelmän yhteydessä henkilöturvallisuus on puolestaan määritelty niin, että henkilöturvallisuudella pyritään välttämään ihmisten aiheuttamia tahallisia sekä tahattomia riskejä, jotka voivat olla riskejä organisaation toiminnalle. Puhuttaessa oppilaitosturvallisuudesta, oppilaiden turvallisuus on keskeisessä osassa henkilöturvallisuutta. Oppilaiden turvallisuuteen voidaan vaikuttaa muun muassa siten, että varmistetaan heidän ympärillään olevien aikuisten turvallisuus. Tätä voidaan edistää esimerkiksi tarkistamalla koulun opettajien ja muun oppilaiden kanssa työskentelevien henkilökunnan jäsenten rikostaustat. Taulukon mukaan henkilöturvallisuuteen voidaan vaikuttaa myös hälytysjärjestelmien käytöllä. Myös oppilashuollolla voidaan vaikuttaa oppilaiden turvallisuuteen sekä heidän kokemaansa turvallisuuden tunteeseen. Oppilashuoltoa on esimerkiksi kiusaamisen

ehkäiseminen. Laadukkaalla oppilashuollolla voidaan taata, että jokaisen on koulussa hyvä olla juuri omana itsenään ja näin myös turvallisuuden tunne lisääntyy. Tämän täytyy päteä myös koulun ulkopuolisessa toiminnassa, kuten leirikoulussa ja retkillä. Oppilashuollon lisäksi myös moni muu oppilaitosturvallisuuden osa-alue sivuaa myös henkilöturvallisuutta. (Waitinen 2012, 49.)

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto määrittelee henkilöturvallisuuden tarkoittavan ihmisten turvallisuuden, terveyden sekä hyvinvoinnin varmistamista. Ihmisiin he määrittelevät eri ryhmiä, kuten työntekijät, asiakkaat ja vierailijat. Samaa voidaan soveltaa myös oppilaitosympäristössä. Koulussa työntekijöihin lukeutuu koko koulun henkilöstö, ja asiakkaisiin oppilaat sekä heidän huoltajansa. Vierailijoiksi voidaan laskea muut koulussa asioivat henkilöt, jos sellaisia on. (Kyllönen & Rickman 2011, 18-19.)

2.3 Turvallisuuskulttuuri

Hyvä turvallisuuskulttuuri edellyttää sekä johdon että henkilöstön sitoutumista. (Paasonen 2012, 96). Paasonen (2012, 96) mukaan, kun johto ja henkilöstö ovat sitoutuneita edistämään hyvää turvallisuuskulttuuria, toimintatavat välittyvät myös asiakkaille ja sidosryhmille. Oppilaitosympäristössä tätä voitaisiin soveltaa esimerkiksi niin, että kun koulun johto ja opettajat tukevat käytöksellään hyvää turvallisuuskulttuuria, myös oppilaat ja opiskelijat noudattavat paremmin hyvää turvallisuuskulttuuria. Kuten turvallisuuden käsite, myös turvallisuuskulttuurin käsite on suhteellinen ja se voidaan määritellä monella tavalla. Jokaisella organisaatiolla on jonkinlainen turvallisuuskulttuuri. Se voi olla hyvä tai huono. Turvallisuuskulttuuri ei kuitenkaan tule ikinä valmiiksi ja sitä voidaan aina parantaa. Jokainen työntekijä pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan organisaation turvallisuuskulttuuriin. (Rikander 2021, 36.)

Jokainen ihminen kokee turvallisuuden tunnetta eri tavoin. Tämä yksilön tai yhteisön kokema turvallisuuden tunne on vuorovaikutuksessa turvallisuuskulttuurin kanssa (Rikander 2021, 36). Yksittäisen ihmisen subjektiivisesti kokema turvallisuuden tunne perustuu yksilön olosuhteita vastaavaan kokemukseen. Turvallisuutta voidaan tietysti käsitellä myös objektiivisesti, jolloin tarkoitetaan lähinnä tosiasiallista uhkaamattomuutta. (Rikander 2021, 23.) Oppilaitosympäristössä turvallisuuden tunne rakentuu pitkälti siitä, että koulua voi käydä tuntematta akuuttia pelkoa ikävistä tapahtumista (Virta, Asanti, Junntila, Koivusilta, Koski & Virta 2012, 124).

Siinä missä turvallisuus on jokaisen ihmisen perusoikeus, se on myös tarve. Turvallisuuden tarve esiintyy muun muassa Abraham Maslowin (1943) tarvehierarkiassa heti toiseksi tärkeimpänä fysiologisten tarpeiden jälkeen. Tarvehierarkian mukaan ihminen on vapaa häiriöistä ja uhista, kun hän kokee olonsa turvalliseksi. Tällöin ihminen kykenee suuntaamaan huomionsa korkeampien tasojen tarpeiden tyydyttämiseen, kuten vaikkapa itsensä toteuttamiseen. Työyhteisön hyvinvoinnin näkökulmasta tarvehierarkian ensimmäinen (fysiologiset tarpeet, eli nälkä, jano, uni, vaatetus, suoja, kehon tarpeet, lämpö...) ja toinen (turvallisuuden tarve, eli

fyysisiltä ja psyykkisiltä uhilta suojautuminen) taso täyttävät ihmisen perustarpeet ja taso kolme (yhteenkuuluvuuden tarpeet, eli hyväksyntä, rakkaus ja välittäminen) mukaan lasketuna myös lain minimivaatimukset. (Rikander 2021, 26-27.)

Amy Edmondsonin (1999) mukaan psykologista turvallisuutta on tiimin jäsenten luottamus siitä, että ryhmä on turvallinen ihmisten väliseen riskinottoon. Tämä tarkoittaa, että jäsenet kokevat keskinäistä luottamusta, välittämistä ja kunnioitusta toisiaan kohtaan. Yhteenkuuluvuus ja luottamus ryhmässä muodostavat psykologista turvallisuutta, joka on suuressa roolissa esimerkiksi uuden oppimisessa. Tämän takia olisikin tärkeää, että jokainen kokee koulussa psykologista turvallisuutta. Psykologiseen turvallisuuteen voidaan kouluissa panostaa esimerkiksi luokan yhteishengen ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamisella. Turvallisessa työympäristössä työympäristön jäsen uskaltaa kyseenalaistaa aikaisempia käytänteitä ja menetelmiä. Siksi onkin todella tärkeää, että organisaation johto luo toiminnallaan turvallisen ilmapiiirin. (Rikander 2021, 29.)

Turvallisuuskulttuuria kehitettäessä, on muistettava, että henkilöstö tietää ja tuntee parhaiten oman työympäristönsä. Siksi onkin tärkeää, että niihin epäkohtiin ja puutteisiin, joita henkilöstö itse on havainnut, puututaan ja reagoidaan. On tärkeää, että turvallisuuskulttuuria kehitettäessä henkilöstö voi nähdä konkreettisia muutoksia. (Paasonen 2012, 98.)

Turvallisuuden tunteeseen voidaan vaikuttaa hyvinkin pienillä asioilla ja teoilla. Suojoen ja Väyrysen (2013) tekemässä opinnäytetyössä tutkittiin oppilaiden ja opiskelijoiden kokemaa turvallisuuden tunnetta koulussa sekä perehdyttiin siihen, mitkä tekijät vaikuttavat turvallisuuden ja turvattomuuden tunteeseen. Suojoki ja Väyrynen (2013, 19-30) toteuttivat kyselytutkimuksen, johon vastasi yhteensä 897 opiskelijaa. Tutkimuksen tuloksien yhteydessä mainitaan esimerkiksi siitä, miten luokkahuoneen oven sulkeminen ja lukitseminen oppitunnin ajaksi lisää opiskelijoiden turvallisuuden tunnetta. Onkin hyvä muistaa, että jokainen pystyy omalla toiminnallaan ja pienilläkin teoilla vaikuttamaan organisaation turvallisuuskulttuuriin.

2.4 Riskienhallinta

Riski tarkoittaa jotain sellaista asiaa, johon liittyy vahingon vaara. Riski tarkoittaa epävarmuutta suhteessa tavoitteisiin. Riskit eivät aina ole välttämättä negatiivisia (uhkia), vaan ne voivat olla myös positiivisia (mahdollisuus). Uhka on haitallinen mahdollisesti tapahtuva asia tai kehityskulku. Vaarasta puhuttaessa haitallinen tapahtuma on joko toteutunut tai on todennäköisesti toteutumassa (Rikander 2021, 88, Kokonaisturvallisuuden sanaston 2017 mukaan).

Yksi oleellisimmista tavoista, jolla työympäristöstä voidaan kehittää kaikkien kannalta turvallisempi, on riskienarviointi. Esimiesasemassaan rehtori toimii kouluympäristössä riskienhallintaprosessin käynnistäjänä ja on vastuussa prosessin toteuttamisesta. On kuitenkin tärkeä muistaa, että itse arviointityö koskee oleellisesti koko koulun henkilöstöä. Riskien arvioinnin

tuloksena tulisi selvittää kaikki turvallisuuteen liittyvät asiat ja kehittämistarpeet. Koulussa, jossa koko henkilöstön sitouttavaa riskien arviointia ei ole tehty, turvallisuuteen liittyvä pohdinta jää lähinnä käytäväkeskustelujen tasolle. Turva-asioissa silmien ummistamiseen tai muutututumaan nojaamiseen ei kuitenkaan ole varaa. On tärkeää, että mahdolliset epäkohdat tai asiat, joissa on kehittämisen varaa, otetaan määrätietoisesti prosessiluonteiseen tarkasteluun. (Kyllönen & Rickman 2011, 20.)

Dokumentoidulla riskienarvioinnilla voidaan muodostaa selkeä kuva toiminnan luonteesta sekä sitä uhkaavien tekijöiden merkityksestä. Organisaatiolla on oltava strategia, jolla turvallisuustavoitteet täytetään. Oppilaitoksessa tämän strategian ytimen muodostavat esimerkiksi laajemmat kunnan opetustoimen turvallisuusasiakirjat. On kuitenkin muistettava, että strategian käytännön toteutuksen on oltava yksilöllistä, joustavaa ja ennen kaikkea oppilaitoskohtaista. Jokainen koulu on erilainen ja siitä syystä myös riskienarvioinnin on oltava oppilaitoskohtaista. Myös ihmisten työtehtävät ovat keskenään erilaisia. Esimerkiksi kemian tunnilla ja äidinkielen tunnilla on täysin erilaiset riskit. Tavoiteltava tilanne riskienhallinnan näkökulmasta on sellainen, jossa organisaatio on vapaa mahdollista vahinkoa aiheuttavista tapahtumista tai nämä ei-toivotut tapahtumat eivät tuota merkittävää riskiä. (Rikander 2021, 87.)

Riskienarviointi tarkoittaa prosessia, jossa tunnistetaan vaarat ja arvioidaan niiden todennäköisyydet. Riskienarvioinnista puhuttaessa vaaralla tarkoitetaan jotakin sellaista tekijää tai asiaa, joka voi aiheuttaa haittaa tai esimerkiksi saada aikaan haitallisen tapahtuman. Tällaisia vaaroja voivat olla esimerkiksi tapaturmat, psyykinen kuormittuneisuus, jokin terveyttä uhkaava asia, tai organisaation toimintaan kohdistuva haitta. Todennäköisyys puolestaan tarkoittaa tapahtuman toteutumisen mahdollisuutta. (Rikander 2021, 88.)

Riskienarviointiprosessin vaiheet ovat riskien tunnistaminen, riskianalyysi sekä riskin merkityksen arviointi. Prosessin tarkoituksena on siis ymmärtää riskin luonne ja määrittää riskin riskitaso. Riskitason määrittäminen tapahtuu joko riskilukuna tai sanallisesti. Riskiluku saadaan, kun lasketaan tapahtuman todennäköisyys x seurauksen vakavuus (toiseen potenssiin). Riskin merkitystä arvioidessa päätetään, onko riski hyväksyttävä vai onko sitä syytä käsitellä. (SFS-ISO 31000: 2018, 14, 16-17, Martikainen & Ranta 2020, 19 mukaan; Rikander 2021, 99.) Usein riskiluvun määrittämisen apuna käytetään erilaisia riskimatriiseja, joista Kuvio 3, on hyvä esimerkki.

Riskimatriiseja on erilaisia. Ne voivat olla 3-5-7-portaisia. Liian monitasoisen mallin käyttämisestä on kuitenkin vältettävä, sillä se voi helposti johtaa ylimalkaiseen luokitteluun, jolloin huomio siirtyy pois riskien huolellisesta pohdinnasta (Leppänen 2006, Rikanderin 2021, 97 mukaan). Kuvio 3 esittää usein käytettyä 3x3-matriisia, joka jakaa riskit merkityksettömiin, vähäisiin, kohtalaisiin, merkittäviin ja sietämättömiin. Riskienhallintaprosessin aikana tutkitaan tarkasti riskin käsittelyä, riskitasoa sekä jäännösriskiä. Riskin käsittelyssä vaihtoehtoina

ovat joko riskin ottaminen ja hyväksyminen, torjuminen, jakaminen, lieventäminen tai poistaminen. Riskin käsittelyn kannalta oleellista on suunnitella, missä järjestyksessä riskienkäsittelytoimet ovat viisainta tehdä. On kuitenkin syytä muistaa, että myös riskin käsittely voi aiheuttaa uusia riskejä tai muuttaa niitä. (SFS-ISO 31000:2018, 18-19; SFS-Opas 73:2011, 12-15.) Jäännösriski on sellainen riski, joka jää mahdollisten toimenpiteiden jälkeen jäljelle. Usein tällainen riski on saatu toimenpiteiden avulla sen verran vähäiseksi tai merkityksettömäksi, että se voidaan hyväksyä. (Traficom 2019.)

TODEN- NÄKÖISYYS	SEURAUSTEN VAKAVUUS		
	LIEVÄSTI HAITALLINEN (1)	HAITALLINEN (2)	ERITTÄIN HAITALLINEN (3)
HYVIN EPÄTODEN- NÄKÖINEN (1)	MERKITYKSETÖN RISKI $1 \times 1^2 = 1$	VÄHÄINEN RISKI $1 \times 2^2 = 4$	KOHTALAINEN RISKI $1 \times 3^2 = 9$
EPÄTODENNÄKÖI- NEN (2)	VÄHÄINEN RISKI $2 \times 1^2 = 2$	KOHTALAINEN RISKI $2 \times 2^2 = 8$	MERKITTÄVÄ RISKI $2 \times 3^2 = 18$
TODENNÄKÖINEN (3)	KOHTALAINEN RISKI $3 \times 1^2 = 3$	MERKITTÄVÄ RISKI $3 \times 2^2 = 12$	SIETÄMÄTÖN RISKI $3 \times 3^2 = 27$

Kuvio 3: Esimerkki riskimatriisista (Martikainen & Ranta 2020, 20)

3 Kehittämistyön kulku

Idea tästä opinnäytetyöstä syntyi vuoden 2022 joulukuussa, jolloin kysyinkin Hj. Nortamon peruskoulun rehtorilta Kaisa Eskolalta, mitä mieltä hän olisi tämän kaltaisesta työstä. Idea sai positiivisen vastaanoton, jonka jälkeen aiheesta keskusteltiin myös Karin kampushankkeen projekti-insinöörin Anu Rannikon kanssa. Saadakseni lisää tietoa lähtötilanteesta, Anu järjesti minulle ja Kaisalle kierroksen Kampuksen työmaalla 7.3.2023. Työmaakierros oli hyvä tapa kerryttää omaa tietämystäni Kampuksen sen hetkisestä tilanteesta. Lisäksi kampuksella käyminen helpotti opinnäytetyön aiheen rajaamista.

Varsinainen opinnäytetyön työstäminen alkoi helmikuussa 2023, jolloin päätin, että työ tulee olemaan tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä on tarkoitus kehittää jotakin työelämän toimintaa, käyttäen tutkimuksellisia menetelmiä. Tutkimuksellinen kehittämistyö on yhdistelmä konkreettista kehittämistoimintaa, tutkimuksellisten menetelmien soveltamista sekä kerätyn aineiston analysointia. (Jamk 2023.) Tutkimukselliseen

kehittämistyöhön kuuluu siis useimmiten uusien ideoiden, tuotteiden, käytäntöjen tai palvelun tuottamista sekä käytännön ongelmien ratkaisua. Oleellista on, että etsitään parempia vaihtoehtoja, eikä pelkästään selitetä tai kuvailla asioita. Kenties suurin ero tieteellisen tutkimuksen ja tutkimuksellisen kehittämistyön välillä on, että siinä missä tieteellinen tutkimus tuottaa asiasta tai ilmiöstä uutta teoriaa, tutkimuksellinen kehittämistyö saavuttaa uusia ratkaisuja ja käytännön parannuksia. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä korostuu toiminnallisuus sekä parannusten ideoiminen. Työtä eivät ohjaa niinkään ensi sijassa teoreettiset vaan käytännölliset tavoitteet. Näitä käytännöllisiä tavoitteita puolestaan tuetaan teorialla. Oleellista on tulosten siirtäminen käytäntöön sekä luotujen ideoiden toteutus eli implementointi. (Ojasalo ym. 2014, 19-20.)

Jo tämän opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa oli selvää, että oleellinen asia työn kannalta tulee olemaan Hj. Nortamon peruskoulun opettajien mietteet ja huolen aiheet kampukseen liittyen. Tiesin, että haluan perehtyä asiaan tarkemmin jonkinlaista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Tutkimustulosten pohjalta olisi luontevaa myös laatia kehitysehdotuksia. Näin ollen työ täyttääkin tutkimuksellisen kehittämistyön piirteet.

Kehittämisprosessi alkaa kehittämiskohteen tunnistamisesta. On tärkeää, että siihen liittyvät tekijät ymmärretään hyvin. Tavoitteena voi olla esimerkiksi jonkinlaisen muutoksen aikaansaaminen. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi uudet liiketoimintamallit, prosessin tai menetelmän uudistaminen tai työskulttuurin kehittäminen. Tärkeää on tunnistaa, mitä työyhteisö odottaa kehittämishankkeelta. Kun kehittämiskohde on tunnistettu, on aika siirtyä tiedonhaun vaiheeseen. Kohteeseen liittyvää tietoa haetaan syventymällä olemassa olevaan teoreettiseen tietoon. Tietoa haetaan myös käytännön menetelmien avulla. Kohteena olevasta organisaatiosta eli käytännöstä ja toimintaympäristöstä kerätyn tiedon sekä tutkimustietojen avulla asetetaan spesifimpi kehittämistehtävä ja rajataan kehittämisen kohde. Tämän jälkeen voidaan suunnitella kehittämistehtävän lähestymistapa sekä menetelmät. Tyypillisimpiä lähestymistapoja kehittämishankkeissa ovat konstruktivinen tutkimus ja toimintatutkimus. Keskeinen osa kehittämistyötä on tulosten jakaminen. Kirjallisen raportin tuottaminen helpottaa ajatusten jäsentelyä ja mahdollistaa keskustelun syntymistä. Prosessin viimeinen vaihe on kehittämistyön arviointi. (Ojasalo ym. 2014, 23-26.)

Työn kehittämiskohde tunnistettiin joulukuussa 2022. Työn suunnittelu alkoi aiheeseen perehtymällä käymällä kampuksen tiloissa, lukemalla aiheesta internetistä sekä keskustelemalla Hj. Nortamon rehtorin, Kaisa Eskolan kanssa. Aiheesta keskusteltiin myös kampushankkeen projekti-insinöörin, Anu Rannikon kanssa, ja näin itse työn suunnittelu ja toteutus lähtikin kunolla käyntiin. Tämän jälkeen vuorossa oli tiedonhakua ja tietoperustan kokoaminen sekä toimintaympäristöstä tiedon kerääminen. Toimintaympäristöstä tietoa kerättiin eri tutkimusmenetelmien avulla, jonka jälkeen kerätyt tiedot analysoitiin ja kirjoitettiin auki. Kerätyn tiedon ja aiheesta luetun kirjallisuuden perusteella laadittiin kehittämisehdotukset.

3.1 Tiedonkeruumenetelmät

Ennen menetelmien valitsemista, on tärkeää miettiä, millaista tietoa on tarkoitus kerätä ja mihin tietoa on tarkoitus käyttää. Eri menetelmien avulla voidaan kerätä erilaista tietoa ja näkökulmia. Tämän takia on tärkeää, että valitut menetelmät täydentävät toisiaan. Usean menetelmän käyttäminen tuo työhön varmuutta. (Ojasalo ym. 2014, 40.) Näistä syistä työn menetelmiksi valikoituivat kysely ja haastattelu. Kysely ja haastattelu ovat survey-tutkimukselle keskeisiä menetelmiä. Survey-termillä tarkoitetaan kyselyn, havainnoinnin ja haastattelun sellaisia muotoja, jossa kerätään dataa standardoidusti tarkoittaen sitä, että jonkin asian selvittämiseksi asiaa on kysyttävä jokaiselta vastaajalta samalla tavalla. Survey-tutkimuksessa kohdehenkilöt muodostavat näytteen tai otoksen perusjoukosta. Survey-tutkimukselle tyypillinen lähestymistapa toteutui tässäkin työssä kyselytutkimuksessa, mutta ei haastatteluissa. Usein survey-tutkimuksessa kerätty aineisto käsitellään kvantitatiivisesti, eli määrällisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 193.) Tässä työssä kerätty aineisto on kuitenkin käsitelty suurimmaksi osaksi kvalitatiivisesti. Aiheeseen palataan seuraavissa alaluvuissa.

3.1.1 Kysely

Kyselyjen tuloksena saadaan yleensä pitkälti numeroihin perustuvia tuloksia, jotka voidaan helposti käsitellä tilastollisilla analysointitavoilla. Tähän voidaan hyödyntää erilaisia ohjelmistoja kuten Exceliä. Kyselyllä on kuitenkin mahdollista kerätä myös laadullista aineistoa esimerkiksi avoimien kysymysten avulla. (Ojasalo ym. 2014, 121-134.) Yleensä laadullisia menetelmiä hyödynnettäessä tutkittavia on selkeästi vähemmän kuin määrällisessä tutkimuksessa. Silti analysoitavaa aineistoa syntyy usein paljon. Laadullisia menetelmiä hyödynnettäessä tarkoitus onkin hankkia suppeasta kohteesta runsaasti tietoa ja pyrkiä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä kokonaisvaltaisemmin. (Ojasalo ym. 2014, 105.) Tässä kehittämistyössä kyselyn avulla kerättiin tietoa niin numeroiden kuin sanojenkin muodossa. Koska työn tarkoituksena oli kerätä informaatiota ihmisten mielipiteistä ja tunteista, näitä sanallisessa muodossa saatuja vastauksia analysoitiin laadullisin menetelmin.

Kyselyn toteuttamiseen on useampi eri tapa. Yleisimpiä ovat postin kautta lähetettävät kyselylomakkeet sekä internetissä täytettävät kyselyt. Myös puhelimitse ja kasvokkain tehtävät kyselyt ovat käytettyjä menetelmiä, joissa haastatteli esittää kysymykset ja mahdolliset vastausvaihtoehdot vastaajalle ja täyttää tämän vastaukset kyselyyn hänen puolestaan. Tiedonkeruutekniikkaa valittaessa on tärkeää suunnitella, millaisia kysymyksiä kyselyssä esitetään sekä vaikuttaako esimerkiksi kasvokkain tapahtuva kyselyn täyttäminen vastaajan vastauksiin. Tiedonkeruutekniikka voi vaikuttaa paljon myös tulosten paikkaansa pitävyyteen. Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilöltä kysytään jotain todella henkilökohtaista, hän todennäköisesti vastaa kysymykseen rehellisemmin, kun hän kirjoittaa itse vastauksensa netissä olevaan kyselyyn. Jos samoja kysymyksiä esitettäisiin hänelle henkilökohtaisesti kasvokkain, hän

ei välttämättä vastaisi täysin rehellisesti ja tämä vaikuttaisi tutkimuksen tuloksiin ja erityisesti tulosten luotettavuuteen. (Ojasalo ym. 2014, 121.)

Valitsin kyselyn yhdeksi tutkimusmenetelmäksi sen takia, että sen avulla tutkimusaineiston kerääminen onnistuisi mahdollisimman tehokkaasti. Päädyin toteuttamaan kyselyn netissä täytettävän kyselylomakkeen avulla. Netissä täytettävä sähköinen kysely on vaivaton ja nopea täyttää verrattaan esimerkiksi kasvokkain teetettävään kyselyyn (Ojasalo ym. 2014, 128). Sähköisen kyselyn vahvuus on myös se, että se voidaan toteuttaa anonyymina. Anonymiteetti nousikin lopulta tärkeäksi tekijäksi kyselyn suhteen. Halusin, että tutkimustulokset ovat mahdollisimman luotettavia ja kaikki kyselyn vastaajat antavat rehelliset vastauksensa. Koin, että tämä onnistuu parhaiten juuri anonyymien kyselylomakkeen kautta.

Kyselylomaketta suunnitellessa on pohdittava työn tavoitteita ja lomakkeeseen valittava vain sellaiset kysymykset, jotka ovat oleellisia kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaikki vähänkään liian laajat tai monimutkaiset kysymykset on syytä jättää pois, jotta kysely olisi mahdollisimman selkeä. (Ojasalo ym. 2014, 131.) Tässä työssä tavoitteena oli tietysti, että mahdollisimman moni vastaisi kyselyyn ja koin, että kyselyn pituudella on vaikutusta asiaan. En halunnut, että joku jättää vastaamatta vain sen takia, että huomaa heti kyselyä katsoessaan, että kysely on turhan pitkä tai aikaa vievä. Lähetin linkin kyselyyn sekä saatekirjeen Hj. Nortamon peruskoulun rehtorille Kaisa Eskolalle sähköpostin välityksellä 24.3.2023. Sähköpostissa annoin myös lyhyet ohjeet kyselyn lähettämiseen (esimerkiksi, että tutkimuksen perusjoukko koostuu vain opettajista, eli linkki lähetetään vain koulun opettajille, eikä esimerkiksi kouluavustajille tai muulle henkilökunnalle). Koulun johto lähetti kyselyn linkin ja saatekirjeen (Liite 1) kaikille koulun opettajille Wilma-sovelluksen kautta 27.3.2023. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 46:lle henkilölle. Saatekirjeessä kerroin hieman opinnäytetyöstäni ja siitä, minkä takia teetätän kyselyn (Liite 2). Saatekirjeessä mainitsin myös kyselyn olevan anonyymi, ja että kyselyyn vastaaminen ei vie kuin muutaman minuutin. Vastausajaksi määrittelin viikon, ja tämänkin ilmoitin saatekirjeessä. Kun viikko oli kulunut, päätin pidentää vastausaikaa vielä vähän. Lähetin 3.4.2023 sähköpostia koulun rehtorille, ja pyysin häntä välittämään opettajille tiedon siitä, että lomakkeen vastausaikaa on pidennetty. Vastausaikaa pidennettiin 6.4.2023 saakka. Vastausajan jatkaminen oli kannattavaa, koska sen ansiosta lomakkeeseen tuli vielä lisää vastauksia. Kyselyyn tuli lopulta yhteensä 18 vastausta. Koska jo kyselyn perusjoukko on suhteellisen pieni, on syytä mainita, että tämän kyselytutkimuksen tavoitteena ei ollut luoda tilastollista dataa, vaan helpottaa kyselyyn vastanneiden opettajien mielteiden ja turvallisuushuolien hahmottamista. Tätä toteamusta vahvisti vastaajien määrä. On lähes mahdotonta arvioida sitä, mitä vastaamatta jättäneet olisivat vastanneet. On siis mahdollista, että heidän vastauksensa olisivat antaneet todella erilaisia tuloksia, kuin ne mitä nyt saatiin.

Kyselylomakkeen rakenne suunniteltiin niin, että kyselyn alussa kartoitetaan nykytilannetta ja sitä, tuntevatko opettajat nykyisen työympäristönsä turvalliseksi. Tärkeää oli myös selvittää, mistä tekijöistä turvallisuuden tai turvattomuuden tunne nykyisessä työympäristössä koostuu. Kun nykytilanne on selvillä, voidaan siirtyä kartoittamaan ajatuksia kampukselle muuttamisesta. Ensin selvitetään numeraalisesti, millaisia ajatuksia vastaajilla on kampukselle muuttamisesta ja kampuksen turvallisuustilanteeseen liittyen. Niitä ketkä vastasivat, että kokevat kampukselle muuttamisesta turvallisuuteen liittyviä huolia, pyydettiin omin sanoin kuvailemaan, mitkä tekijät vaikuttavat asiaan. Tämän kysymyksen vastauksia vertailtaisiin tulosten analysointivaiheessa siihen kysymykseen, jossa kysyttiin nykytilanteesta. Aiheuttaako kampukselle muuttaminen turvallisuuteen liittyviä huolia sen takia, että kampuksella koetaan puuttuvan jonkin asian mikä aiheuttaa turvallisuuden tunnetta nykyisessä työympäristössä. Entä toteutuuko jokin nykyisessä työympäristössä turvattomuuden tunnetta aiheuttava asia jälleen kampuksella. Viimeisenä kyselyssä kysyttiin, millaisilla muutoksilla opettajat itse lisäisivät turvallisuuden tunnetta kampuksella. Tätä halusin kysyä sen takia, että yksi tämän opinnäytetyön kantavista teemoista on, että siinä kuultaisiin nimenomaan koulun opettajia. Sen takia on tärkeää, että juuri he saavat itse kertoa, millaisilla muutoksilla heidän turvallisuuden tunnettaan voitaisiin lisätä.

3.1.2 Haastattelu

Haastattelu on systemaattinen tiedonkeruun muoto, joka voidaan toteuttaa eri muodoissa. Jokaiselle haastattelun muodolle tai tyypille on oma käyttötarkoituksensa. Strukturoidussa haastattelussa haastattelija on etukäteen laatinut tarkan haastattelurungon, jota seurataan kaikissa haastatteluissa. Strukturoitu haastattelu muistuttaa tältä osin paljon kyselyä. Strukturoidusta haastattelusta saatetaankin käyttää nimeä ”lomakehaastattelu”, koska usein itse haastattelu tapahtuu lomaketta apuna käyttäen. (Ojasalo ym. 2014, 41; Hirsjärvi ym. 2009, 208.) Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu toimii hyvin tilanteessa, jossa haastattelun aihepiirit tunnetaan, mutta kysymysten järjestys ei ole varma. Myös kysymysten muoto voi muuttua kesken haastattelun. Yksi teemahaastattelun vahvuuksista onkin, että myöhempiä haastatteluja voidaan muokata aikaisempien mukaan, mikäli aikaisemmissa haastatteluissa on ilmennyt jotain yllättävää ja mielenkiintoista, johon halutaan perehtyä enemmän. Avoin haastattelu on haastattelumuodoista joustavin ja on oikeastaan lähempänä keskustelua kuin haastattelu. Avoin haastattelu sopii tilanteeseen, jossa halutaan syventyä haastateltavan mielipiteisiin, ajatuksiin, toimintatapoihin tai vaikkapa tunteisiin. (Ojasalo ym. 2014, 41.) Aihe voi myös muuttua keskustelun edetessä. Koska avoimessa haastattelussa ei ole ennalta määrättyä runkoa, keskustelutilanteen ohjaaminen on haastattelijan vastuulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 209.)

Tässä työssä haastattelua käytettiin yhtenä tiedonkeruumenetelmänä. Haastattelut toteutettiin pääasiassa puolistrukturoituina ja avoimina keskustelutyylisinä haastatteluina. Syyinä

tähän oli, että puolistrukturoidun haastattelun ja avoimen haastattelun mahdollistava joustavuus oli haastatteluille tärkeää. Tiedonkeruu sujui luonnollisemmin ja vapaammin, kun haastattelulle ei ollut määriteltyä tarkkaa runkoa, vaan kysymysten järjestystä oli mahdollisuus muuttaa kesken keskustelun. Lisäksi joitain kysymyksiä pystyttiin jättämään pois, mikäli koin, että kysymykseen oli saatu vastaus jo jonkin toisen kysymyksen kautta.

Haastattelujen avulla sain kerättyä lisäinformaatiota aiheiden tueksi. Haastatteluja tehtiin yhteensä kolme kappaletta. Ensimmäisenä haastateltiin kasvokkain erästä Hj. Nortamon peruskoulun opettajaa. Tämän haastattelun tavoite oli saada kattava kokonaiskuva koulun historiasta ja menneisyydestä. Kyseistä tietoa hyödynnettiin aiheen ja toimeksiantajan esittelyyn tämän raportin johdannossa. Haastattelun aihe rajattiin koskemaan juuri koulun historiaa. Haastateltavaksi haluttiin sellainen henkilö, joka on tehnyt jo pitkän uran opettajana Hj. Nortamon peruskoulussa ja osaisi siksi kertoa selkeästi koulun menneisyydestä. Haastattelu toteutettiin kasvokkain haastateltavan kanssa 26.2.2023.

Kaksi muuta haastattelua toteutettiin tämän kehittämistyöprosessin loppupuolella puhelinhaastatteluina. Haastattelut ajoitettiin opinnäytetyöprosessin lopulle siitä syystä, että niissä oli tarkoituksena hyödyntää jo aiemmin kyselyn kautta kerättyjä tietoja. Haastattelujen sisältö (Liite 3) suunniteltiin siis kyselyn vastausten perusteella. Haastateltavina olivat Hj. Nortamon peruskoulun rehtori, Kaisa Eskola sekä kampushankkeen projekti-insinööri, Anu Rannikko. Kaisa Eskolan haastattelu toteutettiin 26.4.2023 ja Anu Rannikon haastattelu 2.5.2023. Haastatteluiden tavoitteena oli alustavasti kertoa kyselyn tuloksista sekä selvittää, mikäli johdoportaalla olisi itsellään valmiita kehitysehdotuksia. Kampushanke on yhä kesken ja tilanteet saattavat muuttua nopeasti, jonka takia oli tärkeää varmistaa uusimmat tiedot henkilöiltä, jotka niistä varmasti tietäisivät. Esimerkiksi kyselyn joihinkin vastauksiin liittyviin aiheisiin oli tullut uusia tietoja, jotka olivat hyödyllisiä tämän raportin paikkansapitävyyden kannalta. Näiden haastattelujen tavoite oli siis selvittää, millaisia kehitysehdotuksia hankkeen johdolla oli tunnistettuihin turvallisuuden tunnetta vähentäviin asioihin.

3.2 Aineiston analysointi

Hirsjärven ym. (2009, 221) mukaan kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen ovat tutkimuksen tärkeä vaihe, koska analysointivaiheessa tutkija saa selville minikälaisia ratkaisuja hän saa tutkittaviin ongelmiin. Tässä kehittämistyössä tulosten analysointi on siis se vaihe, jonka pohjalta kehittämissuhteudet voidaan laatia. Tämän työn tavoitteiden täyttämiseksi on tärkeintä, että sähköisen kyselyn avulla kerätyt tiedot analysoidaan ja niiden pohjalta voidaan laatia kehitysehdotuksia. Kehitysehdotusten tukena hyödynnetään kirjallisuuskatsauksen avulla kartoitettua teoriaa aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston suuri määrä ja tietynlainen elämänläheisyys aiheuttavat analyysivaiheeseen omat haasteensa, mutta samalla tekevät analysoinnista mielenkiintoista (Hirsjärvi 2009, 225).

Tässä opinnäytetyössä käytin aineiston tulkitsemiseen dokumenttianalyysi-menetelmää. Dokumenttianalyysissa kommunikatiivinen, verbaalinen tai symbolinen aineisto saatetaan kirjalliseen muotoon ja päätelmät tehdään sen perusteella. Käsiteltävät dokumentit voivat olla esimerkiksi litteroidut haastattelut, nettisivut, lehtiartikkelit, puheet, keskustelut, raportit tai muut materiaalit. Koska tässä työssä suurin osa aineistosta koostui kirjoista, erilaisista raporteista sekä kyselyn ja haastattelujen tulosten litteroinnista, dokumenttianalyysi oli työlleni sopiva menetelmä. Dokumenttianalyysissa on kaksi erillistä analyysitapaa: sisällön analyysi sekä sisällön erittely. Sisällön analyysissä käytettyjen dokumenttien sisältöä pyritään kuvaamaan sanallisesti, kun taas sisällön erittelyssä oleellista on dokumentin tekstin kuvaaminen numeroin. (Ojasalo ym. 2014, 136-137.) Tässä työssä käytetty analysointitapa on sisällön analyysi. Sitä hyödynnettiin sekä kyselyn, että haastatteluiden vastausten analysointiin. Lisäksi kyselyn vastausten analysoinnissa on hyödynnetty teemoittelua. Teemoittelussa aineistosta tunnistetaan tutkittavan aiheen olennaiset teemat. (Juhila 2023.) Käytin kyselyn vastausten teemoitteluun Excel-tietokoneohjelmaa. Kaikki kyselylomakkeeseen tulleet vastaukset vietiin Exceliin, jossa vastaukset käytiin yksitellen läpi. Koska monissa vastauksissa mainittiin samoja asioita, oli keskeisten teemojen tunnistaminen melko helppoa. Keräsin kaikki saman aihealueen alle sijoittuvat vastaukset ja vastausten osat yhteen ja laadin vastauksissa esiintyvälle aiheille oman yläotsikon. Asiat, jotka vaikuttivat siihen, että nykyistä työympäristö koetaan turvalliseksi (Kuvio 4), jaettiin seuraaviin teemoihin: tyytyväisyys työtiloja kohtaan, kollegat, esihenkilö, järjestyssäännöt, rauhalliset/tutut oppilaat, toimintamallit vaaratilanteita varten sekä se, että aikaisempaa kokemusta uhkaavasta tilanteesta ei ole.

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että nyk. työympäristö koetaan turvalliseksi?	
tyytyväisyys työtiloja kohtaan	8
kollegat, esihenkilö	5
järjestyssäännöt	4
rauhalliset/tutut oppilaat	3
toimintamallit vaaratilanteita varten	3
ei aikaisempaa kokemusta uhkaavasta tilanteesta	1

Kuvio 4: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Nykyinen työympäristö)

Asiat, jotka vaikuttivat siihen, että nykyistä työympäristöä ei koeta turvalliseksi (Kuvio 5) olivat: ilkivalta, pelko ulkoisesta uhasta, oppilaiden aggressiivisuus, järjestyssääntöjen laiminlyönti sekä valvontakameroiden heikko taso tai niiden puuttuminen. Vastauksissa oli ajoittain päällekkäisyyksiä, sillä käsiteltävät aiheet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Yhdessä vastauksessa esimerkiksi mainittiin, että oppilaiden aggressiivisuus saattaa välillä purkaantua ilkivallan tekoina.

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että nyk. työympäristöä ei koeta turvalliseksi?	
ilkivalta	3
pelko ulkoisesta uhasta	2
oppilaiden aggressiivisuus	2
järjestyssääntöjen laiminlyönti	1
valvontakameroiden heikko taso/puuttuminen	1

Kuvio 5: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Nykyinen työympäristö)

Kun opettajilta kysyttiin, mitkä turvallisuuteen liittyvät asiat heitä mietityttävät kampuksella (Kuvio 6), vastaukset voitiin jakaa seuraavien teemojen alle: koulun ulkopuoliset henkilöt, koulun rakennuksen ominaisuudet, oppilaiden valvonta/valvontavastuut sekä kampuksen keskeinen sijainti. Viimeisintä teemaa päädyttiin lopulta käsittelemään toisen teeman yhteydessä. Aiheeseen palataan tulosten käsittelyn yhteydessä.

Millaiset turvallisuuteen liittyvät asiat mietityttävät kampuksella?	
koulun ulkopuoliset henkilöt	8
koulun rakennuksen ominaisuudet (esim. lasiseinät ja sokkeloisuus)	8
oppilaiden valvonta/valvontavastuut	4
kampuksen keskeinen sijainti	2

Kuvio 6: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Kampus)

4 Tulokset

Kyselyn alussa halusin kartoittaa vastanneiden työkokemusta. Työkokemuksen määrä voi vaikuttaa kyselyn vastauksiin muutamalla tavalla. Usein ihminen saattaa ajan saatossa ”turtua” omaan työympäristöönsä, eikä välttämättä kiinnitä enää niin paljon huomiota asioihin, jotka ensimmäisenä työpäivänä saattavat pistää silmään. Tällaisissa tilanteissa esimerkiksi riskit saattavat jäädä tunnistamatta. Toisaalta pitkään samassa työympäristössä työskennellessä, sellaiset riskit, jotka eivät ole niin helposti havaittavissa, saattavat pistää silmään helpommin.

Kyselyyn vastanneista 11 on henkilöitä, jotka ovat työskennelleet opettajana yli 10 vuotta. Vastanneista viisi on tehnyt töitä opettajana 3-10 vuotta ja yksi alle kolme vuotta. Voidaan siis todeta, että suurin osa vastanneista ovat jo pidemmän uran opettajana tehneitä. Kyselyn ensimmäinen turvallisuuteen liittyvä kysymys oli: ”Koetko nykyisen työympäristösi turvalliseksi?”. Tähän 15 vastasi, että tuntee nykyisen työympäristönsä turvalliseksi, kun taas kaksi vastasi, että ei koe nykyistä työympäristöään turvalliseksi. Yksi vastanneista vastasi ”en osaa sanoa”. Kysyttäessä, mitkä asiat vaikuttavat turvallisuuden tai turvattomuuden tunteen, esiin nousivat toistuvat teemat. Vastausten mukaan eniten nykyisen työympäristön turvallisuuteen

vaikuttaa tyytyväisyys nykyisiin työtiloihin. Toiseksi eniten vastauksissa toistui, että turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat positiivisesti tutut ja ammattitaitoiset kollegat sekä esihenkilö. Vastaajien mukaan tieto siitä, että työkavereihin voi luottaa ja työkaverit ovat lähellä lisää kokemusta siitä, että nykyinen työympäristö on turvallinen. Tämä kertookin aikaisemmassa luvussa mainitusta psykologisesta turvallisuudesta (Rikander 2021, 29). Muita turvallisuuden tunnetta lisääviä asioita olivat kyselyn vastausten mukaan koulun järjestyssäännöt sekä toimintamallit vaaratilanteita varten. Vaaratilanteiden toimintaohjeet sekä järjestyssäännöt tuleekin löytyä oppilaitoksen turvallisuuskansiosista, joka kokoaa yhteen kaikki koulun turvallisuusasiakirjat (Sisäasiainministeriö 2009, 22). Turvallisuuden tunnetta lisääväksi tekijäksi mainittiin myös tutut ja rauhalliset oppilaat. Lisäksi yhdessä vastauksessa mainittiin, että työympäristö koetaan turvalliseksi, koska ei ole aikaisempaa kokemusta vaaratilanteesta.

Kun vastaajilta kysyttiin, mitkä asiat vaikuttavat siihen, että he eivät koe nykyistä työympäristöään turvalliseksi, eniten vastauksissa nousi esiin ilkivalta. Toiseksi eniten vastauksissa toistuivat pelko ulkoisesta uhasta ja oppilaiden aggressiivisuus. Muita turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä olivat valvontakameroiden heikko taso tai niiden puuttuminen sekä se, että järjestyssääntöjä ei noudateta. Vastauksissa mainittiin, että valvontakameroiden heikko taso koetaan yhdeksi tekijäksi, joka mahdollistaa jatkuvan ilkivallan teon. Myös oppilaiden aggressiivisuuden koetaan ilmenevän ilkivallan tekona ja esimerkiksi esineiden rikkomisena.

Kysyttäessä, aiheuttaako Karin kampukselle muuttaminen heissä turvallisuuteen liittyviä huolia, vastaajista 11 vastasi ”kyllä”, kuusi vastasi ”ei” ja yksi vastasi ”en osaa sanoa”. Niitä vastaajia, jotka vastasivat kysymykseen ”kyllä”, pyydettiin tarkentamaan omin sanoin, mitkä asiat uudella Karin kampuksella mietityttävät. Vastauksissa toistuivat samat neljä teemaa. Kaksi eniten huolta aiheuttavaa asiaa olivat koulun ulkopuoliset henkilöt sekä koulurakennuksen ominaisuudet. Opettajia huolestuttaa se, että kampuksella liikkuu paljon eri ihmisiä, eikä pelkästään koulun väkeä. Monissa vastauksissa pohdittiin, miten voidaan varmistua siitä, että koulun osissa kampusta ei liiku koulupäivän aikana sinne kuulumattomia henkilöitä. Yksi vastaajista mainitsikin, että koulun ulkopuolisten henkilöiden pääseminen koulualueelle mietityttää, koska uudella kampuksella koulu on osa suurempaa rakennusta, eikä enää oma suljettu solunsa. Koulurakennuksen ominaisuuksissa huolta aiheuttavat eniten luokkahuoneiden lasiseinät ja isot avarat tilat. Lasiseinät ja tilojen avaruus koettiin riskeiksi sen takia, että esimerkiksi henkilöuhkatilanteessa piiloutuminen on hankalampaa. Luokkien lasiset seinät mahdollistavat suoran näköyhteyden käytävältä luokan sisään. Suora näköyhteys mietitytti monia vastanneita myös siitä näkökulmasta, että sillä on vaikutusta oppilaiden keskittymiskykyyn ja oppitunteihin. Vastaajat arvioivat, että näköyhteys ja liialliset ärsykkeet tulevat häiritsemään oppilaiden keskittymistä ja sitä kautta aiheuttamaan levotonta tunnelmaa oppitunneille. Lisäksi vastauksissa pohdittiin, että oppilaat eivät välttämättä koe oloaan mukavaksi, kun heidät voidaan nähdä koko ajan käytävältä luokan seinien läpi. Kännyköiden käytön lisääntyessä koulumaailmassa, myös oppilaiden ja opettajien kuvaaminen on noussut ongelmaksi koulujen

arjessa. Vastajat pohtivat luokkien lasiseinien vaikutusta myös tähän aiheeseen. Käytävällä kulkevien oppilaiden on helppo kuvata luokan sisälle esimerkiksi muita oppilaita tai opettajaa kesken tunnin.

Muutamassa vastauksessa pohdittiin koulurakennuksen ominaisuuksia puolestaan siitä näkökulmasta, että vastaajien mielestä koulurakennuksessa on ahtaita ja kapeita käytäviä, vaarallisia kapeita kiviportaikkoja ja koulu itsessään on sokkeloinen. Vastauksissa ei perusteltu, että miksi nämä asiat aiheuttavat huolta. Vastauksia analysoidessa pohdin, että kenties nämä ominaisuudet koetaan haitallisiksi esimerkiksi poistumisturvallisuuden kannalta. Tämä on kuitenkin vain omaa pohdintaani.

Kaksi muuta teemaa, jotka nousivat esiin kampuksen turvallisuustilanteessa, olivat oppilaiden valvonta ja valvontavastuut sekä kampuksen keskeinen sijainti. Kyselyyn vastanneita mietitytti, miten oppilaat saadaan pysymään koulun osassa rakennusta niin, etteivät he lähde päivän aikana vaeltelemaan pitkin kampukselta. Tämä mietitytti opettajia myös muiden kampuksen käyttäjien näkökulmasta. Kampuksella liikkuu päivän aikana paljon muitakin ihmisiä, kuten uimahallin asiakkaita. Muutama kyselyyn vastannut pohti vastauksissaan, että toivottavasti oppilaat eivät pääse liikkumaan pois koulun alueelta kesken päivää, jotta he eivät häiritse muita kampuksen käyttäjiä. Lisäksi osa opettajista pohti, miten välituntivalvonnat järjestetään. Neljäs vastauksissa toistuva teema oli kampuksen sijainti. Kampuksen sijainti tuotiin vastauksissa esiin siinä yhteydessä, että sijainti mahdollistaa ulkopuolisten ihmisten pääsyn kampukselle helpommin. Näin ollen kampuksen sijainti voitaisiin luokitella ulkopuolisen uhan peloksi, joka sitoutuu aiemmin tässä kappaleessa mainittuun teemaan: ”koulun ulkopuoliset henkilöt”.

Kyselyn viimeinen kysymys koski opettajien omia kehitysehdotuksia. Opettajilta kysyttiin, millaisilla muutoksilla he lisääisivät turvallisuuden tunnetta kampuksella. Myös tähän kysymykseen vastauksia tuli kattavasti ja niistä oli helppo tunnistaa samankaltaisuuksia. Kehitysehdotuksia käydään läpi seuraavissa kappaleissa. Haastattelut ja niiden tulokset koskivat kampukseen liittyviä kehittämissuhteita, jonka takia haastattelujen tuloksia käsitellään kehittämissuhteiden yhteydessä seuraavassa kappaleessa.

5 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

Kehittämistyön tavoitteena oli saada toimeksiantajalle kattava dokumentti siitä, mitkä turvallisuusaiheet aiheuttavat huolta sekä laatia tämän perusteella kehitysehdotuksia turvallisuuden parantamiseksi. Kehitysehdotuksia laatiessa päätin, että kampuksen keskeistä sijaintia käsitellään ”koulun ulkopuoliset henkilöt”-otsikon alla kappaleessa 5.1.

Jokelan ja Kauhajoen kouluampumisien jälkeen tapausten tutkintalautakunnat antoivat raporteissaan erilaisia suosituksia oppilaitosten turvallisuussuunnitteluun. Molemmissa suosituksissa korostettiin riskien tunnistamisen ja niiden toteutumisen ennaltaehkäisyn tärkeyttä sekä toimintaohjeiden saatavuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 14-15.) Seuraavat kehitysehdotukset on laadittu tämän kehittämistyön kyselyyn vastanneiden opettajien omien kehitysehdotusten, Kaisa Eskolan ja Anu Rannikon haastatteluiden sekä kyseisten tutkintalautakuntien raporttien pohjalta.

5.1 Koulun ulkopuoliset henkilöt

Suomessa perusopetuslain (628/1998) mukaan perusopetus on julkista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi oppilaan vanhempi saa halutessaan tulla koululle seuraamaan opetusta. Hyviin tapoihin kuitenkin kuuluu, että opetusta seuraamaan saapuva henkilö sopii asiasta etukäteen opettajan tai rehtorin kanssa (Tuhkiainen 2020). Perusopetuslain (628/1998) mukaan henkilön oikeutta päästä seuraamaan opetusta voidaan kuitenkin rajoittaa perusteluin seurauksin. Koulussa tai koulun pihalla epäasiallisesti tai häiritsevästi käyttäytyvää henkilöä voidaan pyytää poistumaan. Tilanteessa, jossa henkilöä on pyydetty poistumaan, mutta hän ei näin tee, koulu voi ottaa yhteyttä poliisiin. (Opetushallitus 2021.) Suomessa ei ole kovinkaan tyypillistä, että huoltajat tai muut ”ulkopuoliset” pyrkisivät pääsemään koululle seuraamaan opetusta. Kenties juuri siksi tuntemattoman tai koulun ulkopuolisen henkilön tapaminen koulun alueella herättääkin helposti turvattomuuden tunnetta.

Osassa Suomen kouluja on otettu käyttöön erilaisia kulunvalvontajärjestelmiä, kuten ovikoo-deja ja kulkukortteja. Näiden tarkoitus on vähentää koulun ulkopuolisten henkilöiden pääsyä koulun tiloihin ja näin ollen vähentää ulkoisen väkivallan uhkaa. (Poranen 2017.) Haastateluista kerätyn tiedon mukaan Karin kampukselle on parhaillaan suunnitteilla kulunvalvontajärjestelmä, jolla pyritään lisäämään kampuksen käyttäjien turvallisuuden tunnetta. Se, millainen pääsy kullakin kampuksen käyttäjällä on kampuksen eri tiloihin, on parhaillaan käsiteltyssä. Kampuksen tiloissa on keskuslukitus, jolla kaikki ovet saadaan kerralla lukittua, mikäli tarve siihen tulee. Myös valvontakameroita kampukselle on tulossa paljon ja niiden paikat onkin jo määritetty. (Eskola 2023; Rannikko 2023.)

Kyselyn vastausten perusteella suurin nykyisessä työympäristössä turvattomuuden tunnetta vähentävä tekijä on ilkivalta. Teknisellä valvonnalla on mahdollista vaikuttaa myös ilkivaltaan. Turvajärjestelyjen tavoite onkin ehkäistä ilkivaltaa, kiusaamista, varkauksia ja väkivaltaa. Lisäksi turvajärjestelmillä on suora vaikutus kiinteistön käyttäjien henkiseen ja fyysiseen turvallisuuden tunteeseen. Teknisellä valvonnalla on mahdollista suojella kiinteistön omaisuutta ja ilmaista, mikäli henkilö pyrkii luvattomasti tunkeutumaan kiinteistön tiloihin. Esimerkkejä teknisistä turvajärjestelmistä ovat muun muassa kulunvalvonnan lisäksi lukitus-,

kuulutus-, rikosilmoitin-, kameravalvonta- ja ryöstöilmoitinjärjestelmät. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 47.)

Jokelan kouluampumistapauksen perusteella laaditun tutkintalautakunnan raportin mukaan Jokelan tapauksessa lukitsemattomien ulko-ovien suuri määrä todettiin turvallisuushaksi, vaikkakin samalla tämä helpotti ja nopeutti pelastajien pääsyä rakennuksen sisään. Luokkien ja käytävien väliovien lukitseminen hätäkuulutuksen jälkeen vaikeutti tekijän liikkumista rakennuksessa, mutta samalla hidasti myös pelastustoimia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 14.) On mahdollista, että mikäli rakennuksessa olisi ollut jonkinlainen kulunvalvontajärjestelmä, sillä olisi voinut olla vaikutusta tapahtumien kulkuun. Kuitenkaan vuonna 2007 kulunvalvontajärjestelmät eivät olleet samalla tavalla arkipäivää kuin nykyään. Lisäksi suurimmassa osassa koulu-uhkaus tapauksia, tekijä on koulun nykyinen tai entinen opiskelija (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 13). Näin ollen hän todennäköisesti tuntee koulun tilat ja toimintamallit entuudestaan ja pystyy hyödyntämään näitä tietoja tekojensa toteuttamiseen.

Sisäministeriön asettama työryhmä antoi Jokelan ja Kauhajoen ampumistapausten jälkeen opilaitosten rakenteellista turvallisuutta koskevia suosituksia. Rakennusteknisten turvallisuus-suositusten yhteydessä työryhmä suositteli, että koulurakennukset varustetaan tallentavalla kameravalvonta- sekä kulunvalvontalaitteistolla kohteessa tehdyn riskienarvioinnin mukaan. Suositusten mukaan asiattomien henkilöiden pääseminen kiinteistön tiloihin sekä tiloissa liikkuminen tulee estää lukituksia hyödyntäen. Häätötilanteessa ulko-ovien ja uloskäyntien luokse johtavien tilojen ovien tulee olla avattavissa ilman avainta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 17-18.) Näitä toimenpidesuosituksia on syytä noudattaa myös Karin kampuksen tiloissa. Kampuksen keskeinen sijainti lähellä kaupungin keskustaa lisää turvattomuuden tunnetta, koska tämä tarkoittaa myös sitä, ettei koulu ole enää oma paikkansa syrjässä kaupungista, vaan keskellä kaupungin vilinää. Hj. Nortamon peruskoulun nykyinen osoite on kampukseen verrattuna syrjemässä kaupungin keskustasta sekä lisäksi oma, vain koulun toiminnalle tarkoitettu yksikkönsä. Kun koulun siirtyy kampuksen tiloihin, muutos tähän tulee olemaan suuri. Kampusrakennuksen suuren käyttäjäkunnan aiheuttama huolen aihe oli, että kampuksella liikkuvista ihmisistä on vaikea arvioida, ovatko he kampuksen tiloissa syystä vai onko kyseessä henkilö kenellä ei todellisuudessa ole mitään asiaa kampukselle. Näistä syistä asiattomien henkilöiden pääsy kampukselle ja koulun tiloihin on pyrittävä estämään mahdollisimman tehokkaasti. Tällä hetkellä vaikuttaakin siltä, että Kampuksen johtoryhmä käsittelee kyseistä aihetta ja kulunvalvontajärjestelmien tärkeys on huomioitu kampuksen suunnittelussa.

5.2 Koulurakennuksen ominaisuudet

Kyselyn vastauksissa toistuvasti mainittiin kampuksen luokkahuoneiden lasisista seinistä sekä tilojen avaruudesta. Aihe korostui tarpeellisuutena uhkatilanteen yhteydessä tapahtuvasta piiloutumisen ja näkösuojan tarpeesta. Lasiseiniin ja avaran tilan tuntuun tullaan vaikuttamaan

lasiseiniin kiinnitettävillä teippauksilla, jotka hankaloittavat suoran näköyhteyden muodostamista (Eskola 2023; Rannikko 2023). Virallista suunnitelmaa siitä, mihin sisälle suojautumisen tilanteessa piilouduttaisiin, ei vielä ole laadittu. Haastattelussa Eskola (2023) haluaa kuitenkin painottaa, että kattavat toimintaohjeet hätätilanteita varten tullaan laatimaan vuonna 2024. Laki velvoittaa laatimaan pelastussuunnitelma, joka Karin kampuksen tilanteessa laaditaan yhteistyössä kaikkien kampuksen käyttäjien kesken.

Puhuttaessa esimerkiksi juuri lasirakenteista ja avarasta näkymästä, on tasapainoiltava vasta-kohtien välillä. Siinä missä nykyaikainen oppimisympäristö painottaa ryhmäopiskelulle soveltuvien avarien tilojen sekä avoimuutta tarjoavien lasirakenteiden hyviä puolia, asian turvallisuuspuoli on hieman haastavampi. Avoimet näkymät mahdollistavat helpon valvottavuuden, joka onkin tärkeää arkipäiväisessä elämässä. On kuitenkin tärkeää, että turvallisuussuunnittelu kattaa myös hätätilanteet. Lasiseinäisissä opetustiloissa tulee olla sellaisia paikkoja, joihin pääsee tilan ulkopuolelta katsottuna piiloon. Näiden katvealueiden lisäksi tilasta pitää päästä poistumaan sellaiseen tilaan, johon ei ole suoraa näköyhteyttä ulkopuolelta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 32-34.) Sisäministeriön asettaman työryhmän suositusten mukaan tilojen sisäseinissä ja -ovissa olevat ikkunat tulee olla nopeasti ja helposti peitettävissä mikäli vaaratilanne sitä vaatii. Peittämiseen tulisi käyttää esimerkiksi kaihtimia tai verhoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 17.)

On mainittava, että hätätilanteissakaan lasisten elementtien hyödyt ja haitat eivät ole helposti arvioitavissa. Kauhajoen tapauksessa sisälaseinistä oli hyötyä siinä, että ampuja havaittiin lasiseinän läpi. Kuitenkin samassa tapauksessa luokan ovesa oleva ikkuna mahdollisti sen, että ampuja ampui laukauksia ikkunan läpi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 68.) Aihe on selkeästi ristiriitainen ja vaatii tarkkaa suunnittelua. Kuitenkin sisäministeriön suositusten mukaisesti tilojen sisäseinissä- ja ovissa olevat ikkunat olisi hyvä saada helposti peitettyä. Sekä Kauhajoen että Jokelan tapauksissa piiloutumiseen ja suojautumiseen hyödynnettiin opetustilojen lisäksi varasto- ja wc-tiloja, komeroita sekä kalusteita (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 14). Karin kampuksen pelastussuunnitelmaa laadittaessa myös tämä asia on syytä ottaa huomioon. On tärkeää, että oppilaitoksen käyttäjillä on tiedossa tilat, joihin tilanteen vaadittaessa siirryttäisiin suojaan.

Kyselyn vastauksissa mainittiin myös kapeat ja ahtaat käytävät, tilojen sokkeloisuus ja kiviset portaikot. Mitä tulee kapeisiin ja ahtaisiin käytäviin, on muistettava, että opettajat ovat nähneet kampusrakennuksen tilat työmaavaiheessa, jolloin luonnollisesti käsitys rakennuksesta voi jäädä epäselväksi ja tilat voivat tuntua sokkeloisilta. Todennäköisesti odotukset ja käsitys tilojen toimivuudesta tulevat muuttumaan suuntaan ja toiseen siinä vaiheessa, kun koulu muuttaa kampuksen tiloihin ja arki uusissa tiloissa alkaa. On täysin luonnollista, että kun henkilö menee uuteen rakennukseen, ympäristön hahmottaminen voi alkuun olla haastavaa. Tähän työmaakalustolla on tietysti vielä oma vaikutuksensa. Myös rakennuksen kiviportaot ovat

saattaneet työmaavaiheessa näyttää hurjilta ja vaarallisilta, kun niistä on puuttuneet kunnollinen valaistus ja kaiteet. (Eskola 2023; Rannikko 2023.) Kuitenkin myös nämä edellä mainitut ominaisuudet on hyvä ottaa huomioon pelastussuunnitelmaa laadittaessa. Jokelan ja Kauha-joen tutkintalautakuntien raportit tuovat esiin, että rakennusten sokkeloisuus toi haasteita pelastustoimiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 14). Ahtaiden tilojen aiheuttamaan turvallisuuden tunteeseen voidaan vaikuttaa esimerkiksi kattavissa poistumisopasteilla ja poistumisreitivalaistuksella. Kehitysehdotus ahtaiden ja sokkeloisten tilojen tuntuun onkin, että asia huomioidaan pelastussuunnitelman laatimisvaiheessa ja irtaimiston asettelussa. Sen lisäksi, että huonekalut ja irtaimisto lisäävät tilojen palokuormaa, niiden sijainti ja asettelu vaikuttavat ratkaisevasti tilojen ahtauden ja avaruuden tuntuun sekä poistumisturvallisuuteen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 44-46.) Hyvä tapa tutustua uuden oppilaitosympäristön turvallisuusominaisuuksiin on turvallisuuskävelysten toteuttaminen. Turvallisuuskävely on hyvä toiminnallinen oppimiskokemus, joka mahdollistaa erilaisten vaihtoehtoisten poistumisreittien harjoittelun. Äärimmäisissä tilanteissa stressi vaikuttaa henkilön kykyyn tehdä rationaalisia päätöksiä. Tämä pätee myös hätätilanteessa, kun pitää päättää turvallinen poistumisreitti. Turvallisuuskävelyllä osallistujat voivat oppia vaihtoehtoisia poistumisreittejä. Se, että tietää missä poistumisreitti on, ei ole yhtä tehokasta muistijäljen tuottamista kuin se, että henkilö itse kävelee kyseisen reitin läpi. Turvallisuuskävelyn toteutusta voi johtaa ulkopuolinen kouluttaja tai esimerkiksi oppilaitoksen turvallisuusvastaava. Usein opiskelijoille turvallisuuskävely toteutetaan opettajan johdolla. (Rikander 2021, 300-301.)

Yhteenvetona mainittakoon, että haastattelujen mukaan (Rannikko 2023) monia asioita pystytään muuttamaan vielä myöhemminkin. Käytäntö ja arkinen elämä näyttävät, mitkä ominaisuudet ovat toimivia ja mitkä eivät. Tällä halutaan painottaa sitä, että kaikki nykyiset ratkaisut eivät ole täysin lopullisia ja niihin on mahdollista vaikuttaa myös myöhemmin.

5.3 Oppilaiden valvonta ja valvontavastuut

Kyselyn vastauksissa toistuva teema oppilaiden valvottavuudesta sivuaa osittain jo aiempien kappaleiden aiheita, sillä myös oppilaiden valvontaan voidaan vaikuttaa kulunvalvonnalla ja rakennuksen ominaisuuksilla. Lukituksilla ja kulunvalvonnalla voidaan vaikuttaa siihen, ketkä pääsevät kulkemaan missäkin tiloissa. Osa tiloista ovat julkisia, kun taas osa ainoastaan henkilökunnan käytössä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 48.) Myös koulurakennuksen ominaisuudella ja tilojen suunnittelulla on suuri vaikutus aiheeseen. On pyrittävä siihen, että rakennuksen sisäinen tilojen sijoittelu ja rakenteelliset suojaukset pystytään toteuttamaan mahdollisimman pienellä henkilöllisellä valvonnalla. Tilojen sijoittelulla ja sen loogisuudella on myös suuri vaikutus siihen, kuinka paljon tiloissa vaaditaan sähköisiä turvajärjestelmiä. (Martikainen 2015, 54.)

Oppilaiden valvominen Karin kampuksen tiloissa tulee varmasti olemaan erilainen tehtävä kuin mitä nykyisessä koulurakennuksessa. Vaikka aiemmissa kappaleissa mainittiin, että osa rakenteista koetaan sokkeloisiksi, kappaleissa mainitut tilojen avaruutta lisäävät elementit tulevat varmasti vaikuttamaan oppilaiden valvomiseen positiivisesti. Myös kulunvalvonnallisia ratkaisuja kuten käyttäjäryhmillä on selkeät vaikutukset asiaan. Oppilaiden kulkuoikeuksia voidaan siis rajoittaa sähköisiä järjestelmiä hyödyntäen. Kuitenkin esimerkiksi välituntivalvontojen suunnittelu ja toteuttaminen on asia, joka varmasti selviää lähempänä itse kampukselle muuttoa. Oppilaiden valvontavastuusta ei ole laissa tarkkoja määritelmiä, vaan valvontojen järjestelyt suunnitellaan koulukohtaisesti (Haanpää 2016, Krautsukin 2016 mukaan).

6 Pohdinta ja yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia sitä, millaisia turvallisuuteen liittyviä mietteitä Hj. Nortamon peruskoulun opettajilla on uuteen kampusrakennukseen muuttamisesta. Työn tavoitteena oli saada toimeksiantajalle kattava dokumentti siitä, mitkä turvallisuusaiheiset asiat aiheuttavat huolta Karin kampuksella sekä laatia tämän perusteella kehitysehdotukset turvallisuuden parantamiseksi. Nykytilasta saatiin kattava kuva kerätyn aineiston perusteella. Kehitysehdotukset perustuivat koulun opettajien omiin parannusehdotuksiin, haastattelujen kautta kerättyyn tietoon sekä kattavaan lähdemateriaaliin.

Kyselytutkimuksen vastausprosentti oli suhteellisen matala, mutta tässä tilanteessa vastausprosenttiin oltiin silti tyytyväisiä. Hj. Nortamon peruskoulun opettajat ovat käyttäneet paljon aikaa kampukselta koskeviin suunnittelupalavereihin ja muuhun kampukseseen liittyvään toimintaan. Kyselyä laatiessa pohdinkin, onko opettajilla vielä energiaa vastata vapaaehtoiseen kyselyyn ja yksi riskeistä olikin, että vastauksia ei tulisi. Tilanteen huomioon ottaen 18 vastausta onkin mielestäni hyvä saavutus. Kehittämistyön tekemistä helpotti Hj. Nortamon peruskoulun opettajien, rehtorin sekä kampushankkeen projekti-insinöörin motivaatio turvallisuusasioiden tarkasteluun.

Kokonaisuudessaan on todettava, että Hj. Nortamon peruskoulun turvallisuusasiat ovat lähtökohtaisesti hyvällä mallilla. Valtaosa opettajista kokee olonsa turvalliseksi nykyisessä työympäristössään. On luonnollista, että muutokset jännittävät tai aiheuttavat huolia. Epäluuloisuus jotakin uutta kohtaan on vähintäänkin inhimillistä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteikö opettajilla olisi aiheellisia huolia kampukselle muuttamiseen liittyen. Kampusrakennuksen tilat ovat huomattavasti nykyaikaisempia kuin mitä nykyisessä koulurakennuksessa. Kun nykyinen työympäristö on koettu turvalliseksi, aiheuttaa muutos väkisinkin epäluuloisuutta ja kenties jopa pientä muutosvastarintaa. Tämän takia onkin ehdottoman tärkeää, että kampuksen käyttäjien mielipiteitä ja ajatuksia kuunnellaan. Tärkeintä on, että jokainen Karin kampuksen

käyttäjä tuntee olonsa turvalliseksi uusissa tiloissa. Tätä kehittämistyötä tehdessäni koin, että Hj. Nortamon peruskoulun opettajia kuullaan myös johtoportaan tasolta. Sekä koulun opettajien että kampuksen rakennustoimikunnan motivaatio turvallisuusasioiden hoitamiseen on korkealla ja turvallisuusasioihin on selkeästi kiinnitetty huomiota. Kuten raportin alussa mainitsin, olen itsekin tehnyt töitä Hj. Nortamon peruskoulussa ja kyseisten työjaksojen aikana olen aina saanut sellaisen käsityksen, että koulussa turvallisuusasiat otetaan vakavasti. Tätä käsitystä vahvisti tämän kehittämistyön aikana tehty aineiston keruu.

Tässä vaiheessa, kun kampuksen tiloja ei ole vielä otettu käyttöön, on hyvä perehtyä tarkastelemaan kampuksen ominaisuuksia turvallisuusnäkökulmasta. Toivon, että kampuksen turvallisuussuunnittelussa ja pelastussuunnitelmien laatimisessa otetaan huomioon tässä työssä laaditut kehitysehdotukset sekä selvitetään millaiset mahdollisuudet ja resurssit niiden toteuttamiseen ovat. Turvallisuussuunnittelussa oleellisiksi asioiksi nousevat pelastussuunnitelma sekä kaikenlaisiin riskeihin varautuminen.

Sekä Jokelan että Kauhajoen tutkintalautakuntien raporteissa todettiin, että molempien oppilaitosten pelastussuunnitelmat olivat ajantasaiset ja niitä oli täsmennetty myös muulla turvallisuusohjeistuksella. Pelastussuunnitelmissa ei kuitenkaan huomioitu kouluampumisen kaltaista tilannetta. Jokelan tutkintalautakunta totesikin, että kuten muissakaan Suomen kouluissa, ei Jokelan koulukeskuksessa ollut varauduttu koulusurman kaltaiseen onnettomuuteen. Oppilaitoskiinteistön rakenteelliset ratkaisut oli tehty esimerkiksi tulipaloa tai muita vastaavia tilanteita ajatellen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 13-15.) Vaikka koulusurmat ja muut tämän kaltaiset radikaalit onnettomuudet ovat Suomessa todella epätodennäköisiä ja harvinaisia, kattavasta turvallisuussuunnittelusta ja varautumisesta ei kuitenkaan ole haittaakaan. On tärkeää, että vaikka aihe on synkkä ja henkisesti raskas, siitä pystyttäisiin silti keskustelemaan avoimesti.

Toivon, että Hj. Nortamon peruskoulussa jatketaan turvallisuusasioihin panostamista jatkossakin ja, että kampukselle muuttaessa aiheesta käytäisiin avointa keskustelua. Jokaisella on oikeus tuntea olonsa turvalliseksi omalla työpaikallaan. Mikäli kampukselle muuttamisen jälkeen jollain kampuksen käyttäjällä on kokemus siitä, että turvallisuuden tunne ei ole samalla tasolla kuin edellisessä työympäristössä, asiaan on tärkeä puuttua ja selvittää, mitä asian korjaamiseksi voidaan tehdä.

Tämä työ luovutetaan tällaisenaan Rauman kaupungin käyttöön. Mahdolliset kehitystoimenpiteet ja niiden toteuttaminen jäävät kohdeorganisaation itsensä harkittavaksi ja toteuttavaksi. Haluan kiittää Rauman kaupunkia ja kaikkia työn toteuttamisessa avustaneita henkilöitä tämän kehittämistyön mahdollistamisesta. Erityiskiitokset menevät Hj. Nortamon peruskoulun opettajille ja rehtorille.

Lähteet

Painetut

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Kyllönen, T. & Rickman, A. 2011. Henkilöturvallisuus kouluissa: Vaarallisen käytöksen ennakointi ja hallinta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lindfors, E. (toim.) 2012. Kohti turvallisempaa oppilaitosta. Nurmijärvi: Suomen painoagentti.
- Ojala, T., Lindfors, E. (toim.) 2012. Kohti turvallisempaa oppilaitosta. Nurmijärvi: Suomen painoagentti.
- Paasonen, J. (toim.) 2012. Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen. Helsinki: Tietosanoma.
- Rikander, H. 2021. Oppilaitosturvallisuus. 1. painos. Helsinki: Edita.
- Virta, M., Asanti, R., Junntila, N., Koivusilta, L., Koski, P., Virta, A. & Lindfors, E. (toim.) 2012. Kohti turvallisempaa oppilaitosta. Nurmijärvi: Suomen painoagentti.
- Waitinen, M., Lindfors, E. (toim.) 2012. Kohti turvallisempaa oppilaitosta. Nurmijärvi: Suomen painoagentti.

Sähköiset

- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2023. Yritysturvallisuus. Viitattu 19.3.2023. <https://ek.fi/hyoty-tietoa-yrityksille/yritysturvallisuus/>
- Fentress, K. 2020. Openness v. security in school design. Fentress Blog. Fentress Incorporated. Viitattu 15.5.2023. <https://blog.fentress.com/blog/openness-v.-security-in-school-design>
- Jamk 2023. 2.2 Tutkimuksellinen kehittämistyö. Opinnäytetyö - Thesis. Viitattu 25.4.2023. <https://oppimateriaalit.jamk.fi/opinnaytetyo/toteutustavat-ja-rakenne/tutkimuksellinen-kehittamistyo/>
- Juhila, K. 2023. Teemoittelu. Tietoarkisto. Tampereen yliopisto. Viitattu 24.4.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kunnela, A. 2022. 8 Kirjallisuuskatsaukset. Opinnäytetyön ohjaajan käsikirja - Thesis Tutor Handbook. Jamk. Viitattu 23.4.2023. <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/kirjallisuuskatsaukset/>
- Krautsuk, S. 2016. OAJ koulutappeluista: Kaikkea ei voida valvoa - jatkossa se on vielä vaikeampaa. Yle Uutiset. Viitattu 21.5.2023. <https://yle.fi/a/3-9301416>
- Lassfolk-Feodoroff, C. 2019. Suomi suree jo historiansa viidettä koulusurmaa - Kuopio liittyi Turun, Rauman, Tuusulan ja Kauhajoen synkälle listalle. Helsingin Uutiset. Viitattu 24.2.2023. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1201208>

Lehtinen, J. 2018. Vaikka Hj. Nortamon koulu muuttaa upouusiin väistötiloihin, teknistä työtä opiskellaan syksyn ajan yhä lyseolla - ”Onhan ke kohtuutonta”, kommentoi opettaja pitkäksi venähtänyttä evakkoa. Länsi-Suomi. Viitattu 26.2.2023. <https://ls24.fi/uutiset/vaikka-hj-nortamon-koulu-muuttaa-upouusiin-vaistotiloihin-teknista-tyota-opiskellaan-syksyn-ajan-yha-lyseolla-onhan-se-kohtuutonta-kommentoi-opettaja-pitkaksi-venahtanytta-evakkoa>

Martikainen, S. (toim.) 2015. Arjen ennakoiva turvallisuusjohtaminen oppilaitoksissa. Viitattu 13.5.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114785/Laurea%20julkaisu%2053.pdf?sequence=1>

Martikainen, S. & Ranta, T. 2020. Varautuva, ennakoiva oppilaitos ja korkeakoulu: Jatkuvuuden turvaaminen arjen normaalioloista poikkeusoloihin. Vantaa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.4.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343857/Laurea%20Julkaisu%20141.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritakoski, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista Osaa-mista Liiketoimintaan. E-kirja. Helsinki: SanomaPro.

Niemi, S. 2016. Oppilaitosturvallisuus Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.2.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/112634/niemi_sami.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus. 2021. Oppilaille ja opiskelijoille sekä koulun henkilökunnalle on annettava työrauha. Uutinen. Viitattu 27.4.2023. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/oppilaille-ja-opiskelijoille-seka-koulujen-henkilokunnalle-annettava-työrauha>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Oppilaitosrakennusten turvallisuus. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:2. Viitattu 11.4.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75199/tr02.pdf?sequence=1>

Partanen, M. 2016. Fyysisen oppimisympäristön turvallisuussuositusten auditointityökalu. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo. Viitattu 24.2.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111398/Matti%20Partanen%20-%20ONT-%20YAMK.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Palkoaho, M. 2023. ”Puukkohippaa”-Helsingissä on ala-aste, jossa 95 prosenttia työntekijöistä on kohdannut väkivaltaa tai uhkailua. Helsingin Sanomat. Viitattu 27.4.2023. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009391397.html>

Pekkarinen, S. 2021. Kuopion koulusurmasta hovi oikeuden tuomio: Hyökkääjälle elinkautinen vankeusrangaistus - puolustus ei ole vielä päättänyt valitusluvan hakemisesta. Yle Uutiset. Viitattu 25.2.2023. <https://yle.fi/a/3-12106896>

Pelastuslaki 379/2011. Viitattu 13.5.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379#L3P15>

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 14.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P29>

Poranen, K. 2017. Kulunvalvonta tekee tuloaan kouluihin - ”Sitä voisi olla enemmänkin, miksei yläkoulussa ja päiväkodeissakin”. Yle Uutiset. Viitattu 27.4.2023. <https://yle.fi/a/3-9920390>

Rauma - Koulujen kotisivut ja sähköinen oppimisympäristö. 2023. Uotilanrinteen peruskoulu. Viitattu 25.2.2023. <https://peda.net/rauma/po2/ops-prosessi/oppimisymparisto/koulujen-tuotokset/up>

Rauma. 2023a. Karin kampus -hankkeen aikataulu. Viitattu 7.3.2023.

<https://www.rauma.fi/asuminen-ja-ymparisto/uudishankkeet/karin-kampus/karin-kampus-hankkeen-aikataulu/>

Rauma 2023b. Karin kampus. Viitattu 7.3.2023. <https://www.rauma.fi/asuminen-ja-ymparisto/uudishankkeet/karin-kampus/>

Sisäasiainministeriö. 2009. Oppilaitosten turvallisuus. Työryhmän raportti. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 40/2009. Viitattu 24.2.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79733/sm_402009.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto.

SFS-Opas 73:2011. Riskienhallinta. Sanasto. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto.

Suojoki, H. & Väyrynen, A. 2013. Turvallisuudentunne osana oppilaitosturvallisuutta. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo. Viitattu 25.4.2023.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71003/Turvallisuudentunne%20osana%20oppilaitosturvallisuutta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tilastokeskus. 2023. Perusjoukko. Viitattu 18.5.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/perusjoukko.html>

Tuhkiainen, K. 2020. Opettajan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet 12.2.2020. Työmarkkinalakimies, OAJ. Viitattu 27.4.2023. <https://www.oajvs.fi/uploads/2020/04/ffae28f6-opettajan-ja-esimiehen-oikeudet-ja-velvollisuudet-12.2.2020.pdf>

Traficom. 2019. Riskienhallinnan (hyvin) lyhyt oppimäärä. Viitattu 17.4.2023.

<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/riskienhallinnan-hyvin-lyhyt-oppimaara>

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011. Viitattu 16.5.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407>

Virtanen, A. 2016. Auroran koulun oppilaitosturvallisuuden kehittäminen. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo. Viitattu 14.3.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116567/Auroran%20koulun%20oppilaitosturvallisuuden%20kehittaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuviot

Kuvio 1: Karin kampus (Rauma 2023b)	7
Kuvio 2: Yritysturvallisuusmalli (Elinkeinoelämän keskusliitto 2023)	11
Kuvio 3: Esimerkki riskimatriisista (Martikainen & Ranta 2020, 20)	18
Kuvio 4: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Nykyinen työympäristö) .	24
Kuvio 5: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Nykyinen työympäristö) .	25
Kuvio 6: Havainnollistava kuvio kyselyn vastausten analysoinnista (Kampus)	25

Taulukot

Taulukko 1: Oppilaitosturvallisuuden osa-alueet (Waitinen 2012, 49)	12
---	----

Liitteet

Liite 1: Kyselyn saatekirje	39
Liite 2: Kysely	40
Liite 3: Haastattelujen suunniteltu rakenne.....	41

Liite 1: Kyselyn saatekirje

Moikka!

Teen opinnäytetyötä oppilaitosturvallisuuden toteutumisesta Karin kampuksella. Opinnäytetyö tutkii nimenomaan Hj. Nortamon osaa kampuksesta. Keskityn opinnäytetyössäni opettajien kokemaan turvallisuuden tunteeseen kampuksella ja siksi teinkin lyhyen kyselyn, jonka kautta haluaisin kartoittaa opettajien mielteitä. Tiedän, että kampukselle muuttaminen on aiheuttanut teille paljon ylimääräistä työtä, mutta toivon silti, että mahdollisimman moni vastaisi kyselyyn. Opinnäytetyön tavoitteena on laatia kehittämissuhteita kampukseen liittyen. Näitä kehittämissuhteita pääsette tekin tuomaan esiin tähän kyselyyn vastaamalla. Kysely on anonymi eli myös tulokset käsitellään nimettömästi. Kuten aiemmin mainitsin, kysely on lyhyt, joten siihen vastaaminen ei vie kuin muutaman minuutin. Mainittakoon vielä, että vaikka Rauman kaupunki toimii opinnäytetyön toimeksiantajana, niin kyselylomake on täysin minun laatimani. Vastausaikaa kyselyssä on viikko.

Linkki kyselylomaseen: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdF2E21OyJEnszZo_bqn-god_oE_qELR6ONqFvNtnQO8I7D7Cw/viewform?usp=sf_link

Kiitos jo etukäteen!
-Milja Leino

Liite 2: Kysely

Kuinka kauan olet työskennellyt opettajana?

- alle 3 vuotta
- 3-10 vuotta
- yli 10 vuotta

Koetko nykyisen työympäristösi turvalliseksi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että koet työympäristösi turvalliseksi? /
Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että et koe työympäristöäsi turvalliseksi?

Oma vastauksesi _____

Aiheuttaako tuleva Karin kampukselle muuttaminen sinussa
turvallisuuteen liittyviä huolia?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "kyllä", kerrothan alhaalla olevaan
tekstikenttään millaiset turvallisuuteen liittyvät asiat mietityttävät sinua
uudella Karin kampuksella.

Oma vastauksesi _____

Millaisilla muutoksilla lisäisit turvallisuuden tunnetta kampuksella?

Oma vastauksesi _____

Liite 3: Haastattelujen suunniteltu rakenne

- Miten ulkopuolisten henkilöiden asiointia liikkumista kampuksella tullaan valvomaan?
- Onko koulun rakenteellisia ominaisuuksia mahdollisuus muokata? Jos on, miten?
- Miten oppilaiden valvominen suuressa rakennuksessa tullaan toteuttamaan?
- Pääsevätkö oppilaat liikkumaan vapaasti kampuksen tiloissa kesken koulupäivän?
- Onko kampuksen suunnittelussa tullut sellaisia muutoksia, jotka olisi syytä ottaa huomioon kehitysehdotuksia laadittaessa?